

Täysistunto

Torstai 23.3.2017 klo 15.59—18.27

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 18.27.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (15.59—17.02) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.02—18.27).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

2.1. Suullinen kysymys neuvolapalveluiden yhtiöittämisestä (Tuula Haatainen sd)

Suullinen kysymys SKT 34/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Haatainen.

Keskustelu

16.00 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun perhe alkaa odottaa vauvaa, suomalainen neuvolajärjestelmä on alusta asti mukana varmistamassa jokaiselle lapselle turvallisen saapumisen maailmaan. Suomalainen neuvolajärjestelmä on huipputasoa ja suomalaisten eniten arvostama palvelu. Monet asiantuntijat, kuten THL, ovat todenneet, että äitiys- ja lastenneuvolapalvelut on syytä jättää yhtiöittämisen ulkopuolelle sote-ratkaisussa. Huolensa on esittänyt myös lapsiasiainvaltuutettu, ja lapsiperheet ovat ymmällään. Kysynkin asiasta vastaavalta ministeriltä: aikooko hallitus yhtiöittää maailman parhaan neuvolajärjestelmän?

16.01 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvo Ylpön perintö on yksi niistä vaalimisen arvoisista asioista, jotka 100-vuotiaassa Suomessa ovat vaalimisen arvoisia. Meillä on lainsäädäntö, joka on vuosi-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

kymmenten varrella ohjannut neuvolajärjestelmän siihen asentoon, että esimerkiksi suomalainen lapsikuolleisuus on niin minimitasolla kuin se vain voi olla, maailmalla täysin vertailukelpoinen luku, joka on seurausta siitä, että Arvo Ylppö on aikanaan neuvolajärjestelmän Suomeen luonut.

Toisekseen, hallitus varmuudella huolehtii siitä, että se lainsäädäntö, joka säädetään, varmistaa, että neuvolapalvelut ovat jatkossakin ylpeytemme aihe. Siitä voi olla varma, on sitten hallintomalli mikä tahansa. [Vasemmalta: Ei!]

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.02 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt ei kyllä tullut vastausta minun kysymykseeni. Soten tavoitteena oli alun perin korjata se, mikä ei toimi, mutta ei rikkoa sitä, mikä toimii. Meillä on maailmalla ihasteltu neuvolajärjestelmää, jonka suomalaiset ovat jopa äänestäneet parhaaksi kotimaiseksi keksinnöksi. Nyt on jotain, mikä toimii kaikille tasapuolisesti. Yhtiöittäminen ja markkinoille pilkkominen johtaa täysin päinvastaiseen lopputulokseen kuin mikä on koko soten tavoite. Jokainen tietää, että kun lapsi tarvitsee apua, ei mielessä ole ensimmäisenä paikkojen kilpailuttaminen tai vertailu. Kertokaa nyt meille, mikä teidän mielestänne neuvoloissa oikein on vikana, kun ne pitää laittaa tähän markkinamuottiin. Eikö pikemminkin pitäisi olla niin, että kaikki palvelut toimisivat niin hienosti kuin neuvolat tänä päivänä Suomessa toimivat?

16.03 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Haatainen, te kerrotte nyt varmana tietona sellaista, josta minulla ei ole tietoa. [Välihuutoja vasemmalta — Paavo Arhinmäki: Me kysytään sitä teiltä!] — Edustaja Haatainen ja koko oppositio välihuutoinenne, te kerrotte nyt totuutena jotakin sellaista, josta minulla ei ole tietoa.

Toisekseen, valinnanvapauslainsäädäntö, johon tiedän teidän viittaavan, on tällä hetkellä lausuntokierroksella, joka päättyy ensi viikolla. Sen jälkeen on lausuntopalautteen yhteenvedon aika, jonka perusteella esimerkiksi lainsäädäntöä ja mahdollisia avoimia kohtia täsmennetään niin, että epäselvyyksiä ei jää.

Ja kolmas asia: hallitus ei, sataprosenttisella varmuudella, ole tuhoamassa suomalaista neuvolajärjestelmää, joka on lainsäädännöllä ohjattua. [Jukka Gustafsson: Se nyt vielä puuttuisi!]

Neljäs asia: Olennaista on se, että palveluihin pääsee. Ja kun te, edustaja Haatainen, virititte kysymyksenne niin, että hallitus on luopunut tavoitteesta: lapsilla ja lapsiperheilläkin on oikeus palveluihin jonottamatta. [Ben Zyskowitz: Näin on! — Välihuutoja]

16.05 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Neuvola tavoittaa lähes kaikki lapsiperheet. Me tiedämme, että varhaislapsuusvaiheella on erittäin suuri merkitys koko ihmisen elämänsäkaarelle. Kunnat ovat halunneet panostaa neuvolatoimintaan, varhaiskasvatukseen, ja tämä on näkynyt muun muassa siinä, että neuvoloita on entistä enemmän rakennettu päiväkotien yhteyteen, ja tässä on ollut tavoitteena nimenomaan luoda kokonaisvaltainen, lapsen kannalta hyvä palvelukokonaisuus. Arvoisa ministeri Rehula, te ette äsken vastannut kysymykseen: oletteko te mahdollisesti yhtiöittämässä

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

neuvolatoiminnan ja rikkomassa sitä hyvää kehitystä, jota kunnissa tällä hetkellä tehdään lapsiperheiden ja lasten hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi?

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Samanaikaisesti kun eduskunnassa on käsittelyssä sosiaali- ja terveydenhuollon muutokseen, hallintoon, rahoitukseen liittyvä lainsäädäntö, valmistellaan valinnanvapauslainsäädäntöä, jossa yksityiskohdat täsmentyvät lausuntokierroksen jälkeen.

Toisekseen, samanaikaisesti kun tätä hallintoa, rahoitusta ja montaa muuta avoimna olevaa kysymystä ratkotaan, on palvelujen sisältöjen kehittämistyö menossa, mikä tarkoittaa tässä kohdassa sitä, että lapsien ja perheiden näkökulmasta palvelukokonaisuus on mahdollisimman ehyt ja se tunnistaa, niin kuin neuvolassa tunnistetaan, syrjäytymisuhan alla olevia. Toisaalta annetaan tukea perheille vanhemmuuteen. Tämä kehitystyö on menossa.

Kolmas asia on se, että meillä on ensi viikolla päättyvä lausuntokierros. Aidosti on kerrottu, että meillä on avoimia asioita, ja toivon, että kun on avoimia asioita, niin tekään ette oppositiossa tekisi johtopäätöksiä, ennen kuin on faktat pöydällä.

16.07 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äitiys- ja lastenneuvolatyö on meidän kaikkien suomalaisten ylpeys. Se on suomalaisen ennalta ehkäisevän terveydenhuollon kivijalka. Mutta neuvolapalveluiden yhtiöittäminen tarkoittaisi sitä, että ne olisivat osa tulevia sote-keskusyhtiöitä, siis Neuvola Oy. Mitä ihmettä neuvolatoiminnan yhtiöittämisellä ja viemisellä markkinoille voitaisiin saavuttaa?

Te, ministeri, puhuitte jonoista. Itse olen neljän lapsen äiti, enkä ole yhtään kertaa joutunut neuvolaan pääsyä lasteni kanssa odottamaan.

Mutta kysymys kuuluu, minkälaista se toiminta sitten olisi yksityisenä toimintana. Neuvoloiden vahvuus on aina ollut pitkäkestoisissa asiakassuhteissa. Neuvoloissa lapsi tarkastetaan jopa 15 kertaa ennen kouluikää, ja tämä kaikki julkisin varoin. Neuvolajärjestelmämme toimii todella hienosti, ja nyt kysynkin: minkä ihmeen takia haluatte altistaa nämä hyvät tulokset markkinavoimien armoille?

16.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perustavaa laatua oleva kysymys. Me olemme luomassa julkisin varoin, julkisin euroin, julkisella järjestämisvastuulla, julkisella vastuulla olevaa ensinnäkin palvelujen järjestämistä ja myös merkittävältä osaltaan jatkossakin julkisesti julkisen taustan omaavan toimijan toimeenpanemaa palveluratkaisua. Te yritätte luoda mielikuvan privatisoinnista, yksityistämisestä, tilanteessa, jossa julkisilla euroilla ollaan julkisella vastuulla olevaa palvelutoimintaa viemässä eteenpäin ja kehittämässä. Millaisia palveluntuottajia meillä jatkossa onkin, niitä koskee kaikkia, riippumatta taustastaan, se sama lainsäädäntö, joka ohjaa sitä, että meillä on jatkossakin ylpeydenaihe, jonka nimi on neuvola.

16.09 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin todettu tämä neuvolan ylivertaisuus tällä hetkellä palveluissa. Minäkin olen neljän lapsen osalta niitä käyttänyt ja olen pitänyt niitä erittäin toimivina tässä vuosien mittaan.

Kysyn nyt uudelleen, samalla tavalla kuin edustaja Haatainen kysyi: onko hallituksen esityksen mukaan mahdollista yhtiöittää tai joudutaanko sen pohjalta yhtiöittämään neuvolapalvelut — siis tämänhetkisen, lausunnolla olevan esityksen perusteella — vai ei? Pelkästään näin yksinkertainen kysymys: onko hallituksen esityksessä mukana se, että neuvo-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

lapalvelut yhtiötetään eli ne tulevat laajan valinnanvapauden piiriin, vai ei? [Ben Zyskowicz: Lukekaa se luonnos! Ei jouduta!]

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siinä esityksessä, joka on lausuntokierroksella, ei ole täsmällisesti kerrottu, mikä on neuvolapalvelujen tulevaisuus. [Välihuutoja vasemmalta — Erkki Tuomioja: Juuri siitä me haluamme tietää!] Sitä varten on lausuntokierros, jota käytetään lainvalmistelun prosessin aikana avuksi, muun muassa siksi, että tähän kysymykseen, jonka te, edustaja Rinne, esititte, saadaan yksiselitteinen vastaus.

Ja toisekseen, alkää tekään johtako harhaan ihmisiä siinä, että se palvelujen sisältö ja luonne ja se kehitystyö, jota neuvoloissa ja ylipäättänsä perhepalveluissa tehdään, tämän ratkaisun osalta tässä kohdassa — kun on kyse siitä, että on lausuntokierroksella oleva lainsäädäntö — romutettaisiin.

16.10 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin ikävää, että meillä on nyt sellainen tilanne, että lausuntokierroksella olevassa laissa tämä neuvolatoiminnan tulevaisuus on ilmaistu niin epäselvästi, että kukaan ei tiedä sitä lakia lukemalla, mikä se tulevaisuus on, ja ministerikään ei nyt suostu sanomaan, miten tämän asian pitäisi hänen mielestään tulevaisuudessa olla. Pystyttekö nyt vastaamaan siihen yksinkertaiseen kysymykseen, pitäisikö teidän mielestänne neuvolatoiminnan olla valinnanvapauden piirissä? Minun ymmärryksen mukaan — ja monen asiantuntijan mielestä, joiden lausuntoja olen lukenut — valinnanvapauden avaaminen myös neuvolatoimintaan vaarantaisi sen integraation eri palveluiden ja toimijoiden välillä, johon tällä uudistuksella tähdätään. Mitä mieltä te olette?

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokenut kansanedustaja Alanko-Kahiluoto tietää varsin hyvin, että olemme tällä hetkellä hallituksen kyselytunnilla. Omalta osaltani valmistelusta vastuussa olevana ministerinä minun tehtäväni on huolehtia siitä, että hallituksen esitys etenee, aikatauluista pidetään kiinni ja niistä sisällöistä, jotka kuuluvat aihepiiriin, huolehditaan.

Meillä on avoimia kysymyksiä — olen sen hyvin avoimesti kertonut, koko hallitus on sen kertonut. Sitä varten meillä on lausuntokierros, että mahdolliset epäselvyydet saadaan täsmennettyä.

Olennaista on vastata yhteen väittämään, jonka te olette nyt näissä kysymyksissänne esittäneet, eli siihen, että lapsiperheiden kannalta hajotettaisiin jotakin sellaista, mikä ei nyt ole rikki: Ei varmuudella hajoteta. Lakiehdotuksessa, joka lausunnolla on, on useita kohtia, joiden mukaan riippumatta siitä, mitä on palveluntuottajan taustalla, on huolehdittava siitä, että kokonaisuus, palveluintegraatio, toimii. Toisekseen, maakunnan tehtävänä on huolehtia viime kädessä siitä, että tuo ketju varmuudella toimii.

16.12 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset todella luottavat neuvoloihin. Meidän erittäin asiantuntevat terveydenhoitajamme tapavat perheitä perhesuunnittelusta aina sinne lapsen kouluikänsä asti. Neuvolat tavoittavat lähes kaikki lapsiperheet, lähes sataprosenttisesti.

Arvoisa ministeri, te tuossa puheenvuorossanne vetositte ensi viikolla päättyvään lausuntokierrokseen. Ennen lausuntokierrosta olette kuitenkin rajanneet opiskelijaterveyden-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

huollon tämän valinnanvapauden ulkopuolelle. Miksi neuvolapalveluita ei samassa yhteydessä rajattu valinnanvapauden ulkopuolelle, kun kysymyksessä ovat erittäin toimivat, kaikki lapsiperheet tavoittavat palvelut? Arvoisa ministeri, mitä te olette mieltä tästä asiasta? Voidaanko neuvolapalvelut todella yhtiöittää ja laittaa valinnanvapauden piiriin?

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Retorisesti taitavasti muotoiltu kysymys, [Välihuutoja] ja vastaan samaan tyyliin. Suomalaiset lapsiperheet, niin nykyiset kuin tulevatkin, voivat olla rauhallisin mielin siitä, että neuvolapalveluja tässä maassa, jotka ovat suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon kruununjalokivi, Arvo Ylpön perintö, sitä perintöä, vaalitaan, siitä pidetään huolta. Mutta lainsäädäntöä, jolla ohjataan lapsiperheiden palveluja ja lapsiperheiden palvelukokonaisuuksia, sekä lainsäädäntötasolla että parasta aikaa esimerkiksi alueilla, maakunnissa, tällä hetkellä valmistellaan ja tehdään yhdessä asiantuntijoiden kanssa töitä, jotta tuo kokonaisuus, jossa tuetaan perheitä, mahdollistetaan lapsen mahdollisimman hyvä lapsuus terveenä, voisi olla nykyistä paremmalla tolalla. Sitten jos laissa on epäkohтия, jos laissa on avoimia kysymyksiä, sitä varten on lausuntokierros, ja sitä työtä tässä nyt parastaikaa tehdään, lausuntopalautetta odotetaan.

16.14 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehula, totesitte juuri, että neuvolat ovat suomalaisen terveydenhuollon kruununjalokivi. Olen täysin samaa mieltä asiasta. Neuvolassa pystytään löytämään raskauden, lasten kehityksen poikkeavuudet, huolehtimaan rokotuksista ja antamaan tukea myös perheille. Tällä hetkellä neuvolat ovat kuitenkin ylikuormittuneita, sen tuen antaminen ei edes nykyisillä resursseilla tahdo onnistua. Varhaislapsuus ja sen kehitys on tulevalle aikuiselle aivan keskeistä. Miten tulisi teidän mielestänne neuvolatoimintaa kehittää? Mitä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintoja tulisi yhdistää neuvolatoimintaan, jotta neuvolat tukisivat lasten ja perheiden hyvinvointia entistä paremmin?

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysehän on muustakin kuin terveydenhoitajan, kätilön tai lääkärin vastaanottotoiminnasta. Silloin kun perhe tarvitsee tukea, se tarvitsee sosiaalityön tukea, se tarvitsee eri ammattialojen tukea. Varhainen puuttuminen, asioitten ennakoiminen, on parasta niin perheen kannalta kuin toisaalta yhteiskunnan näkökulmasta, jotta meillä ensinnäkin perheet pysyisivät ehyinä ja toisekseen sellaisia tilanteita, joissa lapsi syrjäytyy jo hyvin varhaisessa vaiheessa, pystytään välttämään. Se työ, jota lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa ollaan tekemässä, jonka valmistelu on menossa tällä hetkellä jokaisessa maakunnassa kenttätasolla, arjessa, tähtää siihen, että neuvoloiden ympärille muodostuu verkosto nykyistä paremmin, verkosto eri ammattialojen ihmisistä, joka mahdollistaa sen tuen, niin että tuo edustaja Taljan toivoma asia voi toteutua nykytilaa paremmin.

16.16 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseni sopii erittäin hyvin tähän jatkoksi, ja kysyisinkin siitä, kun — Ylppö kunniaan, mutta Ylpön ajoista on aika kauan aikaa — tänään ajatellaan, ja on ehkä jo yli kaksikymmentäkin vuotta ajateltu, että lasten ja perheiden ympärille pitää rakentaa tällaista moniammatillista tukea. Monessa kunnassa on lähdetty rakentamaan tällaisia perhekeskuksia, joissa on ei pelkästään terveyden- ja sosiaalihuollon vaan myöskin muiden alueiden yhteistyötä, esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

koulun ja varhaiskasvatuksen ympärillä. Tässä nyt, ilman että hirveästi miettii, tulee kuitenkin kysymyksiä eteen: Vaikeutetaanko tätä nyt, kun nämä vastuut ja järjestämisvastuut eriytetään tässä sote-uudistuksessa? Onko pohdittu, miten nämä voidaan turvata, että ei kuitenkaan hajoteta sitä, mitä on yritetty nyt rakentaa?

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta sääti noin kymmenen vuotta sitten lastensuojelulain, jossa lain tasolla lähdettiin siitä, että yli kuntarajojen kyetään löytämään niitä moniammatillisia tiimejä, niin kuin termi kuuluu, tilanteessa, jossa esimerkiksi yksittäisen kunnan sosiaalityöntekijän osaaminen ei ole sitä tasoa, mitä esimerkiksi vaativat lastensuojelupalvelut tarjoittavat. Nämä ovat ääritilanteita, mutta näitä tilanteita on valitettavan paljon. Nyt se kokonaisuus, jota ollaan hallinnollisesti rakentamassa maakuntapohjalle, mahdollistaa sen, että tämä teidän asettamanne kysymys on ainakin helpompi toteuttaa siitä näkökulmasta, että kuntarajat eivät ole este. Toisekseen tämä perhekeskusmalli on tämän lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman aivan ydin, se että näitä perhekeskuksia, sen kaltaisia toimijoita, joista on hyviä esimerkkejä eri puolilla maata, saataisiin koko maahan. Tämä on aivan olennainen asia. Kolmas näkökulma on sitten se, että se lainsäädäntö, jota nyt tehdään hallinnon näkökulmasta, ei saa olla estämässä, vaarantaa tätä perhekeskustoimintaa, jossa on sivistystoimen, terveydenhuollon, sosiaalihuollon ihmisiä. Sellaisia esteitä [Puhemies koputtaa] ei pidä synnyttää.

16.18 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Neuvoloilla on merkittävä vaikutus perheiden hyvinvointiin, ja myös pahoinvoinnin tunnistamisessa tehtävä on äärettömän tärkeä. Neuvolat ovat olleet haasteiden edessä myös näinä päivinä, ja muun muassa uusia tehtäviä on neuvoloille annettu, muun muassa isyyden tunnistaminen on nykyään mahdollista neuvoloissa. Kysyisinkin teiltä, ministeri: Miltä vaikuttavat neuvoloiden resurssit tällä hetkellä? Miten neuvoloissa jaksetaan?

Kysyisin myös äitiyspakkauksesta ja sen tulevaisuudesta. Ollaanko sitä mahdollisesti kehittämässä jotenkin, tai miten sitä voitaisiin vielä kehittää? Vielä kysyisin: eikö se olisi aivan mahtava vientivaltti meille Suomelle viedä tuonne ulkomaille, koska malliahan on ihasteltu ympäri maailmaa?

16.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Äitiyspakkauksen tulee elää ajassa, ja jos katsoo historiaa taaksepäin, si tähän on kehitetty siihen suuntaan, että se vastaisi ajan vaatimuksia ulkonäön, niin vaatteiden kuin muunkin sisällön ulkonäön, ja sitten niitten tavaroiden, välineiden, vaatteiden muotojen ja tapojen puolesta, joilla ne on toteutettu, ne ovat muuttuneet ajassa. Kyse on vientituotteesta. Ministeri Mattila puoliääneen sanoi, että hän on viimeksi viennyt New Yorkiin viime viikolla osana vierailuaan suomalaisen äitiyspakkauksen. Meidän on syytä olla ylpeitä siitä. Se voi olla vientituote.

Sitten mitä tulee neuvoloiden resursseihin, niin kysehän on koko sosiaali- ja terveydenhuollon resursseista, jotka yritetään saada nykyistä paremmin riittämään palvelutarpeeseen nähden sillä, että tehdään periaatteellinen, iso, perusteellinen muutos niin hallintomalliin kuin sitten tapaan rahoittaa palvelut. Siksi sotea tehdään.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

16.20 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä sote-uudistus ja erityisesti nyt tämä lausunnolla oleva valinnanvapauslaki, tämä pakkoyhtiöittämis- ja markkinoilleviemislaki, on saanut paljon kritiikkiä, mutta minä yritän ymmärtää ja pysyä kärryillä hallituksen ajattelutavassa. Voisitteko nyt kuvata meille, mitä etua näette siinä, että neuvolat laitettaisiin yhtiöihin, että syntyisi tällainen Neuvola Oy Ab, jonne sitten lapsiperheet ja odottavat äidit menevät ja kilpailuttavat näitä eri yhtiöitä, joista kilpailaan?

Kysyisin myös: kun nyt näissä lausuntokierrokselta tulleissa kritiikeissä on paljon palautetta kunnista — muun muassa Helsingin kaupunki teki lausunnon tästä eilen, ja siinä on lukuisia joukko esityksiä ja kritiikkiä, joka kohdistuu nimenomaan yhtiöittämiseen ja palveluiden pistämiseen markkinoille — niin otatteko nyt nämä kaikki, mukaan lukien korkeimman hallinto-oikeuden vakavan viestin sosiaalipalveluiden osuudesta, jatkovalmistelutyöhön?

16.22 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo Neuvola Oy Ab on kyllä teidän ihan oma keksintönne. Jatkossakin neuvolapalvelut ovat osa perustason matalan kynnyksen palvelutoimintaa — jatkossakin neuvolapalvelut ovat perustason matalan kynnyksen palvelutoimintaa — ja sen kynnyksen pitää olla niin matala, että jokainen äiti, mielellään jokainen isä, jokainen vanhempi, on mukana siinä lapsen kasvussa tilanteessa, jossa lapsi ei ole syntynyt vielä, ja sitten syntymän jälkeen. Näin on ollut ja näin tulee varmuudella olemaan.

Toisekseen, mitä lausuntopalautteeseen tulee, myös tämä korkeimman hallinto-oikeuden eilinen lausunto on luettu viimeisen vuorokauden aikana useammankin henkilön toimesta erittäin tarkkaan, ja siinähan kiinnitetään erityistä huomiota sosiaalipalvelujen osuuteen tässä valinnanvapauslainsäädännön kokonaisuudessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys rakentamisen laadun valvonnasta (Satu Hassi vihr)

Suullinen kysymys SKT 35/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Hassi.

Keskustelu

16.23 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa purkaa normeja, mutta rakentamisen laadun varmistamiseksi ehkä tarvittaisiin pikemminkin uusia normeja, jotta sisäilma ei sairastuta. Useissa kunnissa kamppaillaan sisäilmaongelmaisten koulujen ja muiden rakennusten kanssa. Hiljattain julkistettiin professori Salkinoja-Salosen johdolla tehty tutkimus helsinkiläisistä kouluista. Tutkimuksessa löydettiin korrelaatio koulujen sisätiloista löydettyjen toksien ja opettajien sairausoireiden välillä. Myös Turun yliopistossa on saatu vastaavantyyppisiä tuloksia.

Miten hallitus aikoo turvata sen, että rakentamisen laatua valvotaan kunnolla ja kunnissa osataan varmistaa terveellinen sisäilma, kun kilpailutetaan julkisia rakennus- ja remont-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

tihankkeita? Aikooko hallitus tarkentaa rakentamisen vastuusäädöksiä ja esimerkiksi ohjata kuntia selventämään sisäilman terveellisyyttä koskevia vastuuta?

16.24 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on mitä aiheellisin ja tarpeellisin, koska se on ihan selvä juttu, että huono, epäterveellinen sisäilma sairastuttaa, ollaanpa sitten kouluissa tai päiväkodeissa. Se sairastuttaa lapsia, se sairastuttaa työntekijöitä.

Nyt tietenkin kunnat vastaavat näistä omista kiinteistöistään. Ympäristöministeriö puolestaan vastaa siitä, että meillä on riittävää ohjeistusta ja osaamista tarjolla kuntapäätäjille ja kuntien viranomaisille. Kun rakennetaan uutta, kyllä silloin myös se rakennusvalvonta on hyvin tärkeää, se että aina siellä rakennuskohteessa varmistetaan se, että tehdään niin kuin on sovittu, tehdään niin kuin määräykset edellyttävät. Jos siinä kohtaa lipsutaan, niin syntyy sitten helposti suttu ja sekundaa, joka näkyy myöhemminä vuosikymmeninä.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.25 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on aivan liian paljon esimerkkejä kouluista ja muista rakennuksista, joissa on pyritty korjaamaan home- ja sisäilmaongelmat mutta joissa tämä korjaus on epäonnistunut, käyttäjät oirehtivat edelleen. Kansallisissa Hometalkoissa, jotka pidettiin hiljattain, tuli ilmi paljon sellaisia rakentamismenetelmiä ja tyypillisiä rakennusvirheitä, jotka näitä aiheuttavat, mutta myöskin huoltoon ja ylläpitoon, jopa siivouskemikaaleihin, liittyviä asioita, joissa tehdään paljon virheitä. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta kunnissa on kunnolliset ohjeet siitä, minkälaiset huolto-, ylläpito- ja siivousmenetelmät ovat parhaita, jotta turvataan terveellinen sisäilma ja jotta tosiaan nämä kilpailutukset osataan hoitaa sellaisella tavalla, että varmistetaan laatu?

16.26 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten totesin, ympäristöministeriö toimittaa kunnille tarpeellisia ohjeita, mutta kyllä se on sitten kunnan työntekijöitten ja viranhaltijoitten ja myös päättäjien vastuulla, että toimitaan sillä tavoin, että ongelmilta vältetään.

Tuo kysyjän esille ottama ongelma, että monta kertaa korjataan mutta ei tulekaan hyvä vaan ongelmat jatkuvat, on valitettavan yleistä Suomessa. Oikeastaan sen lisäksi, että mitataan sitä sisäilmaa, mitä epäpuhtauksia siellä on, ja arvuutellaan, mistä ne mahtavat tulla, ja tehostetaan ilmanvaihtoa ja näin, aina kannattaa tehdä myös ne rakennetutkimukset, missä selvitetään, missä on se perimmäinen syy. Itse asiassa monta kertaa voisi olla aiheellista, että kun rakennuksen kunto on sen kaltainen, että on epävarmaa, onnistuuko se korjaus, suosiolla luovutaan ja rakennetaan sitten uutta ja valvotaan sitä hyvin. Mutta ei hallitus voi lähteä valitettavasti ihan kaikkia kiinteistönhuoltajia [Puhemies koputtaa] kädestä pitäen neuvomaan, vaan täytyy luottaa siihen materiaaliin ja ammattitaitoon, mitä siellä on.

16.27 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyn: Voisiko hallitus harkita säättävänsä pääurakoitsijan ketjuvastuun myös taannehtivasti? Näin voitaisiin varmistaa, että rakennus ei olisi homeessa kymmenen vuoden päästä keinotekoisen säästä-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

misen tai huonon rakentamisen vuoksi eikä vastuuta voisi väistää alihankintaketjujen kautta tai nimellisten sakkojen kautta.

16.28 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Erilaiset yritysten ketjuttamiseen liittyvät jutut eivät välttämättä ihan kuulu aina asuntoasioista vastaavalle ministerille, mutta joka tapauksessa korostan edelleen sitä kuntien vastuuta ja osaamista, ensinnäkin hankintakilpailun järjestämisessä, jotta osataan vaatia oikeita asioita, ja sen jälkeen hankkeen toteuttamisessa, jotta tuo valvonta on riittävällä tasolla.

On itse asiassa eräs asia, mitä hallitus tekee: voimakkaasti toimii esimerkiksi puurakentamisen puolesta. On hienoa, että erittäin isossa joukossa suomalaisia kuntia on lähde-ty esimerkiksi pohtimaan massiivihirsirakenteisten päiväkotien rakentamista, jolla välttyttäisiin sisäilmaongelmilta, mitä monet monimutkaisemmat rakenteet saattavat tuottaa.

16.29 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulujen sisäilmaongelmat puhuttavat joka puolella Suomea, erityisesti tietysti näin vaalien alla. Meilläkin Vantaalla on paljon kohteita, joissa nämä ongelmat ovat nousseet pinnalle. Ratkaisut eivät kuitenkaan ole niin yksinkertaisia kuin ehkä keskusteluissa saadaan kuulla. Erityisesti korjausrakentamisen puolella monesti on ongelmia.

Kuten tässä edellisten kysymysten vastauksissa tuli ilmi, on mahdollista, että ministeriöstä toimitetaan ohjeita. On ehkä aika paljon oletettu, että kaikilla kuntapäättäjillä olisi tietämystä asiasta, etenkin kun asiantuntijatkin ovat erimielisiä. Kysyisinkin: olisiko mahdollista edesauttaa lisätutkimusta tällä saralla ja sentyypistä yhteisymmärryksen saamista keskustelun kautta, että meillä kuntapäättäjilläkin olisi mahdollisuudet todeta, miten asiat ovat, ja edetä sen perusteella? Tällä hetkellä se ei ole mahdollista.

16.30 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Niin, ei kuntapäättäjä, arvoisa puhemies, voi varmasti koskaan olla piirtämässä niitä teknisiä yksityiskohtia siellä kouluissa tai päiväkodeissa, mutta kuntapäättäjien tehtävä on valvoa ja tehdä ratkaisuja, kannattaako lähteä korjaamaan, rakennetaanko uutta. Kunnan viranhaltijoi- tten velvollisuus ja vastuu on tietenkin hankkia käyttöönsä se paras käytettävissä oleva osaaminen. Ja tässä on puutteita, eli koulutuksen ja ohjeistuksen tarvetta varmasti on. Mutta meillä on myös roppakaupalla tietoa, jos sitä halutaan — ja toivottavasti enenevässä määrin halutaan — käyttää, ettei esimerkiksi peruskorjauksia ohjaa vain se, että kunnahan nyt saataisiin halvalla jokunen vuosi asiaa vietyä eteenpäin, vaan ne tehdään perusteellisesti. Se on viime kädessä veronmaksajien kukkaron kannalta edullisinta: korjata kunnolla tai rakentaa uutta, jos rakennus ei ole enää korjauskelpoinen.

16.31 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on monissa kunnissa vaikea tilanne erityisesti homekoulujen ja -päiväkotien osalta. Kuntien näitä nyt pitää korjata ja rakentaa uusia mahdollisimman nopeasti. Terveyttä ei voi vaarantaa, ja se tulee taloudellekin kalliimmaksi.

Mutta ongelma on juuri se, että kun Suomessa rakennetaan näitä julkisia rakennuksia, niin näitä ongelmia ilmenee myös uudisrakentamisessa. Tuon esille vertailun. Suomessa on aika tiukkaan säännelty se, mitä erilaisia materiaaleja lasten leluissa saa olla. Meillä on aika tiukkaan säännelty se, mitä materiaaleja leikkipaikoilla saa olla. Mutta koulujen ja päi-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

väkotien sisäpintojen materiaalisääntely on paljon, paljon väljempää. Ja tässä on iso ero verrattuna Ruotsiin, jossa on aika tiukka sääntely siitä, mietitään niitä materiaalisäännöksiä normien ja suositusten ja ohjeistusten kautta ihan ministeriön määräyksillä, jotta ne materiaalit ovat lapsille terveellisiä ja sisäilmaongelmia ei tulisi. Oletteko tietoisia tästä, että Suomessa voitaisiin myös parantaa normeja, koska sillä pitkällä aikavälillä säästetään, parannetaan ihmisten terveyttä ja säästytään homeongelmien aiheutumiselta?

16.32 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tietoinen, että normeilla ohjataan ja varmistetaan ihmisten terveyttä ja ympäristön turvallisuutta, muun muassa. Ja senpä takia ympäristöministeriössä käydään läpi kaikki rakennusmääräykset samalla kun varmistetaan sitä ihmisten ja ympäristön terveyttä ja turvallisuutta. Voidaan myös säädöksiä yksinkertaistaa niin, että on varmasti ymmärrettävää, mitä halutaan, mitä vaaditaan. Normien yksinkertaistaminen ja asioitten sujuvoittaminen ei tarkoita, että säätelyn tasosta tingittäisiin, vaan tehdään säätelyä ymmärrettäväksi. Ja tästä näkökulmasta käsin rakennusmääräyskokoelmaa käydään kokonaisuutena läpi, sitä supistaen mutta samalla selventäen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys peruskoulun eriarvoistumiskehityksestä (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 36/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Andersson.

Keskustelu

16.33 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Suomalaisen koulutusjärjestelmän ehdoton vahvuus on maailman huippuluokkaa oleva peruskoulu. Riippumatta siitä, onko putkimiehen vai professorin lapsi, on suomalainen peruskoulu taannut kaikille mahdollisuudet rakentaa itselleen tulevaisuuden. Mutta suomalainen peruskoulu on nyt eriarvoistumassa. Alueelliset erot ovat kasvaneet, sukupuolten väliset erot ovat kasvaneet, ja kaikista huolestuttavinta on se, että oppilaan perhetausta vaikuttaa aiempaa enemmän oppimistuloksiin. Tämän eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen on keskeisin koulutuspoliittinen tavoite tässä maassa tällä hetkellä. Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, miksi hallitus ei ole tehnyt mitään tämän eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseksi?

16.34 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä ja uskon, että koko eduskunta on samaa mieltä siitä, että peruskoulu ja sen tasa-arvon vaaliminen on meille ihan kansallinen elinehto ja tärkeä asia. Olemme nähneet tasa-arvoon liittyviä haasteita. Muun muassa oppimistulosvertailuissa nähdään, että meillä on syntynyt kolmentyyppisiä tasa-arvohaasteita peruskoulussa: Yksi liittyy sukupuolten väliseen tasa-arvoon, eli poikien oppimistulokset jäävät kauas tyttöjen tuloksista — huoli pojista. Toinen on alueiden väliset erot, jotka näkyivät nyt ensimmäistä kertaa viimeisimmässä Pisassa. Ja kolmas on sitten sosioekonomisen

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

taustan vaikutus. Eli suomalainen peruskoulu tasasi lasten kotitaustasta johtuvia lähtökoh-
taeroja ennen paremmin kuin tänä päivänä, ja se edellyttää meiltä sitä, että meidän pitää
ryhtyä peruskoulun suhteen vieläkin kunnianhimoisempaan uudistustyöhön kuin mitä
edellisten hallitusten aikana on tehty. Siitä syystä olen käynnistänyt sekä parlamentaarisen
työn peruskouluvision rakentamiseksi että hyvin monta operatiivista toimenpidettä, joilla
peruskoulua uudistetaan. [Puhemies koputtaa] Uudet opetussuunnitelmat ovat voimassa, ja
lisäksi panostetaan muun muassa opettajankoulutukseen. [Puhemies: No niin!] — Kerron
kohta mielelläni myöhemmin lisää.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, il-
moittautumaan.

16.35 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kuvasi hy-
vin ongelmaa, mutta jäin kyllä kaipaamaan vastauksia, mitä tulee näihin konkreettisiin toi-
menpiteisiin. [Ben Zyskiewicz: Aika loppui kesken!]

Yksi tapa, millä voidaan puuttua tähän eriarvoistumiskehitykseen, on ryhmäkoot. Perus-
opetuksen ryhmäkoolla on suuri merkitys sille, miten hyvin opettajat pystyvät keskitty-
mään omaan työhönsä ja miten hyvin he pystyvät huomioimaan oppilaiden yksilölliset tar-
peet. Edellisen hallituskauden aikana opetusryhmien pienentämiseksi oli suunnattu erilli-
nen valtionosuus. Tämä oli myöskin toimiva käytäntö: se näkyi opetusryhmien pienenty-
misenä. Vuodesta 2010 vuoteen 2013 opetusryhmien keskimääräinen koko laski ja suurten
opetusryhmien osuus lähes puolittui. Tämä hallitus on leikannut tämän ylimääräisen val-
tionosuuden, ja se näkyy nyt siinä, että perusopetuksen ryhmäkoot ovat lähteneet kasva-
maan. Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, olisiko syytä palauttaa tämä erillinen ryhmäko-
kojen pienentämiseen tarkoitettu valtionosuus, [Puhemies koputtaa] kun edellinen hallitus-
kausi osoitti, että se todellakin toimii?

16.36 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuo-
ro): Arvoisa puhemies! Suuri kysymys on perusrahoitus peruskoulun järjestämiseen. Edel-
linen hallitus leikkasi vahvasti kuntien valtionosuuksia eli heikensi sitä peruskoulun perus-
rahoitusta, [Välihuutoja vasemmalta] ja tämä hallitus teki päätöksen siitä, että perusope-
tuksen valtionosuuksia ei ole leikattu, elikkä huolehditaan siitä pohjasta. [Krista Kiuru: Ei
pidä paikkaansa!] Lisäksi olemme huolehtineet toimillamme siitä, että kuntatalous kehiti-
tyy myönteisesti, jotta niillä tulevaisuuden sivistyskunnilla, joissa koulutus on suurin toi-
miala, olisi parhaat mahdolliset edellytykset perusopetuksen järjestämiseen tulevaisuudes-
sa.

Mutta alueellisia eroja on, ja siksi tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä ja tarvitaan toi-
mia peruskoulun tasa-arvon turvaamiseksi. Ja nyt niitä toimia tulee tässä pieni lista: Ope-
tussuunnitelmat ovat iso uudistus, ja sen toimeenpanoon on panostettu. Meillä on muun
muassa 60 miljoonaa euroa kohdentumassa opettajien täydennyskoulutukseen, koska se on
sen laadun tae, ne meidän maailman parhaat opettajat, eli haluamme pitää opettajista ja hei-
dän osaamisestaan kiinni, jotta meillä on maailman paras peruskoulu myöskin tulevaisuu-
dessa. [Puhemies koputtaa] Samoin hallituksella on käytössään erillisrahoituksena tasa-ar-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

voavustus, jolla [Puhemies: Aika on kyllä täynnä!] avustetaan nimenomaan heikoimpien alueiden kouluja.

16.37 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kukaan tietysti sano, etteikö hallitus myöskin toimi tällä koulutuksen sektorilla ja kun puhutaan peruskoulusta, mutta tässä on lähes ero kuin yöllä ja päivällä. Tiedätkö, ministeri Grahn-Laasonen, miksi? Parhaimpana vuonna 83 miljoonaa euroa kohdennettiin tasa-arvotuloksiin, siis ryhmäkokojen pienentämiseen ja alueellisten erojen poistamiseen; nyt se osuus, minkä hallitus on jättänyt, on murto-osa tästä. Kun te olette puhuneet paljon arvovalinnoista, niin myöskin se on ollut hallituksen arvovalinta, ettei olla aidosti kiinnostuneita niistä pojista, jotka joutuvat olemaan isommissa ryhmissä kuin aikaisemmin, ja opettajalla ei ole aikaa riittävästi antaa tukea just niille, jotka sitä tukea tarvitsisivat. Aiotteko esittää nyt puolivälitarkistuksessa nimenomaan tähän tasa-arvoon ja eriarvoistumiskehityksen [Puhemies koputtaa] pysäyttämiseen lisämäärärahaa?

16.39 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan väistämättä nyt muistutettava entistä opetusministeri Gustafssonia, että teidän aikananne nimenomaan sitä perusrahoitusta peruskoulupalveluun, meidän kansalliseen ylpeytemme, leikattiin vahvasti. [Jukka Gustafssonin välihuuto — Hälinää — Puhemies koputtaa] Tämä hallitus nimenomaan teki sen päätöksen, että perusrahoitus turvataan, ja kuntatalous kehittyy tämän hallituksen monien toimien myötä myönteisesti. Se on sen koulutuksen kannalta se ihan keskeinen kysymys.

Ja toinen asia on sitten se kunnianhimoinen kehittäminen. Meidän pitää kehittää peruskoulua, jotta se pystyy elämään ajassa ja turvaamaan oppimistulokset tulevaisuudessa eli tekemään tämän käänteen siitä alaspäin viettävästä käyrästä kohti uutta nousua peruskoulun oppimistuloksissa ja myöskin tasa-arvossa. Siksi me panostamme nimenomaan siihen opetuksen kehittämiseen opettajien osaamiseen keskittyen, se on se painopiste numero yksi. Ja uudet opetussuunnitelmat ovat iso sisällöllinen uudistus, jonka myötä pyritään turvaamaan jokaiselle lapselle mahdollisuus yksilölliseen tukeen tarpeen mukaan. Ja erityisopetus on yksi kysymys, jota meidän täytyy asiantuntijoiden kanssa käydä läpi, koska siitä hyvin paljon kannetaan kyllä kentällä huolta, [Puhemies koputtaa] ja se tullaan tekemään.

16.40 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Peruskoulun tärkeimpänä tehtävänä on tukea lasta löytämään omat kykynsä, ja milloin peruskoulu tässä onnistuu, se on yksilöiden onnen ja kansakunnan taloudellisen menestyksen ehto. [Ben Zyskowiec: Hienosti sanottu!] Tosiasia on, että ryhmäkoot kasvavat, ja tosiasia on, että siitä kärsivät erityisesti ne lapset, joille keskittyminen isossa ryhmässä on hankalaa ja jotka eniten opettajan tukea tarvitsevat, ehkä sen takia, että kotoa ei niitä resursseja pystytä aivan niin paljon antamaan.

Opetusministeri on kiitettävästi kantanut huolta siitä eriarvoistumiskehityksestä, jonka näemme tilastoissa, mutta tarjoaa ratkaisuksi vain erilaisia laadullisia uudistuksia, lähinnä opettajien ammattitaitoon keskittyen. Uskotteko rehellisesti, ministeri Grahn-Laasonen,

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

että ne riittävät kompensoimaan katoavia minuutteja ja neliöitä, ja uskovatko myös opettajat näin?

16.41 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarvitsemme hyvin monenlaisia erilaisia toimia. Minä luettelinkin tässä muutamia, ja tärkeää on se työ, mitä parlamentaarisesti eli kaikkien eduskuntapuolueiden voimin tehdään peruskouluvision rakentamiseksi, ja sen lisäksi on sitten nämä mainitut operatiiviset toimet, joita tehdään. Ja asiantuntijat on laitettu töihin, elikkä tutkijat, parhaat peruskoulun tuntijat, asiantuntijat käyvät läpi niitä tekijöitä. Sitten on täysin erillisiä toimia, kuten vaikka se, että kun me kannamme huolta luonnontieteiden ja matematiikan osaamisen heikentymisestä, niin siihen on kohdistettu sitten erillisiä toimia ja erillisrahoitusta. Ja sitten opettajien osaamisesta meidän täytyy pitää kiinni, koska koko se suomalaisen peruskoulun menestystarina rakentuu sen varaan, että meillä on arvostetut, osaavat, korkeasti koulutetut opettajat. He ovat se paras laadun tae, ja heihin pitää ehdottomasti panostaa.

Mutta sitten tietysti pitää myöskin kiinnittää huomiota siihen, että monet koulun ulkopuoliset ongelmat näkyvät nyt siellä kouluelämässä: siellä on yksinäisyyttä, kiusaamista, perheiden ongelmia. Myöskin näihin tarvitaan ratkaisuja, moniammatillista yhteistyötä, jota tehdään nyt muun muassa ministeri Rehulan kanssa yhdessä: meillä on lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, jossa pyritään saamaan ammattilaiset toimimaan perheiden parhaaksi, ja... [Puhemies koputtaa] — Mielelläni jatkaisin vieläkin, mutta aika loppuu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys suomalaisen ruoan suosimisesta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 37/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Östman.

Keskustelu

16.42 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Viime kesänä kävimme kristillisidemokraattien aloitteesta välikysymyskeskustelun maatalouskriisistä. Silloin asianomainen ministeri totesi vastauksissaan, että on turha vaatia puhdasta suomalaista ruokaa koteihin, kouluihin tai ravintoloihin, jollemme pysty varmistamaan edellytyksiä ruoan tuottamiselle. Olin ja olen edelleen asianomaisen ministerin kanssa täysin samaa mieltä.

Brasilialaista skandaalilihaa on tuotu Suomeen, ja nyt olemme tilanteessa, jossa lautasellemme päätyy ruokaa, joka ei ole suomalaista eikä varmuudella puhdasta. On syytä kysyä, onko oikein ja oikeudenmukaista, että verorahoilla ostetaan sellaista ruokaa suomalaisten syötäväksi, jota Suomessa ei edes saa tuottaa. Miten suomalaiset maatalousyrittäjät ja elintarviketeollisuus voivat pärjätä kilpailutuksissa, jos emme edes sitoudu niihin sääntöihin, joita olemme heille asettaneet? [Hälinää]

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, pyydän teitä pidättäytymään tästä muusta keskustelusta. Se vaikeuttaa tämän täysistunnon seuraamista esimerkiksi kodeissa, joissa tätä katsotaan paraikaa televisiosta.

16.44 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Östmanin kysymys on yhtä hyvä kuin viime kesänä, ja vastaus on sama: on turha odottaa, että meillä on puhdasta suomalaista ruokaa lautasilla kodeissa tai kouluissa, ellei se viljely ole myös kannattavaa tuottajille, ja tämän puolesta hallitus tietenkin toimii.

No, nyt on jälleen yksi lihaskandaali maailmalla, tämän brasilialaisen naudanlihan osalta. Meillä on EU-komissiotasolla hyväksytty, että Brasiliasta saa lihaa tuoda Eurooppaan. Sen jälkeen on hyväksytty ne laitokset, mistä lihaa voi toimittaa. Nyt on käynyt ilmi, että joissakin näistä laitoksista on korruptioskandaalin myötä valvonta pettänyt. Myös Suomeen on joistain näistä laitoksista tullut lihaeriä, ja Evira käy tällä hetkellä niitä yhdessä toimijoitten kanssa läpi. Mutta vielä ei ole mitään merkkiä, että tätä pilaantunutta lihaa olisi tullut Suomeen, ja se on hyvä — se on myös merkki siitä, että meillä kontrolli pelaa. Mutta varmin tae sille, että vältetään [Puhemies koputtaa] tämänkaltaisilta ongelmilta, on se, että valitaan se suomalainen ruoka.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.45 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uusi hankintalaki mahdollistaa lähiruuan suosimisen sekä pienten ja keskisuurten yritysten markkinoillepääsyn muun muassa mahdollistamalla osatarjousten tekemisen kilpailutuksiin. Kuntien vastuu osaavasta hankintapolitiikasta on merkittävä. Miten hallitus varmistaa, että lähiruoka huomioidaan paremmin jatkossa julkisissa hankinnoissa?

16.45 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykset sen kun paranevat. [Naurua] Valtion ruokahankinnoissa hallitus haluaa varmistaa sen sillä tavalla, että teimme viime kesänä periaatepäätöksen, että valtion ruokahankinnoissa noudatetaan sitä viljelyn ja ympäristön ja ihmisten ja eläinten suojelun standardia, mitä suomalaisilta tuottajiltakin vaaditaan.

Eilen julkaisimme myös kunnille oppaan ja kriteeristön, jota toivomme kuntapäätäjien alkavan jatkossa noudattaa. Valtio ei voi päättää kuntien puolesta. Kunnat voivat itse päättää, vaatia samanlaista tasoa, mitä valtio edellyttää ja suosittaa. Tällä tavoin voimme varmistaa sen, että ruoka, mitä nautimme julkisissa keittiöissä, on niitten tiukkojen laatuksien kautta tuotettu, mitä Suomessa edellytetään, ja sitä voidaan turvallisesti nauttia.

16.46 Jari Leppä kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On juuri näin, että varmin tapa varmistua siitä, että tietää, mitä syö, on se, että syö suomalaista ruokaa. Silloin voi syödä sitä turvallisesti mielin sekä voi syödä sitä myös hyvillä mielin kaikilta osin — sen osalta tuotantoetiikka ja tapa toimia ovat senkaltaisia. Se on myöskin terveyskysymys, kansanterveyskysymys mitä suurimmassa määrin. On myöskin selvää, että kun näitä kohtia tulee jatkuvasti, tavan takaa ympäri maailmaa, niin näillä yritetään vaikuttaa, manipuloida markkinoita, saada kilpailuetua, ja tässä tullaan tilanteeseen, jossa suomalainen ei

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

voi pärjätä. Me teemme täällä asiat niin kuin pitää tehdä, meitä valvotaan, meillä on hyvä viranomaisverkosto, meillä on jäljitettävyyttä, alkuperät, kaikki tämä kunnossa. Ministeri Tiilikainen, ovatko nyt nämä alkuperäasetukset, jotka tulevat, senkaltaisia, että jos ei tuotteessa näitä merkkejä tulevaisuudessa ole, se on silloin merkki siitä, että se ei ole kotimaista lihaa ja silloin siinä on aina riskinsä, jos sen valitsee? Tämä on myös suomalaisen alkutuotannon etu ja sen kannattavuuden etu, jolloin me saamme [Puhemies koputtaa] oikeudenmukaisen hinnan myös tuottajille.

16.47 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin kuukausi sitten julkistin päätöksen siitä, että suomalaisissa lihajalosteissa ja maitojalosteissa, jotka on Suomessa valmistettu, täytyy kertoa kuluttajille myös se raaka-aineen alkuperä. Tätä velvoitetta meillä ei aikaisemmin ole ollut. Ja kun tämä säädös saatetaan voimaan ja siirtymäaika on kulunut, kun Suomi täyttää 100 vuotta, meillä kuluttajien mahdollisuus saada selko syömänsä ruoan alkuperästä oleellisesti paranee. Jos joku ei halua kertoa sitä alkuperää, silloin on syytä epäillä, että ei se ainakaan suomalaista ole, mutta Suomessa valmistetuilta tuotteilta edellytetään, että alkuperämaa kerrotaan. Meille tuotujen tuotteiden osalta sen sijaan tätä velvoitetta emme voi asettaa.

Nyt tämän brasilialaisen lihakohun myötä on kyllä syytä alkaa pohtia myös sitä, miten suurkeittiöissä tai ravintoloissa voitaisiin kuluttajille entistä varmemmin ja selvemmin kertoa, mikä on heidän tilaamansa ruoka-annoksen eri raaka-aineitten alkuperämaa.

16.49 Mats Nylund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sain jo puolet vastauksesta, mutta haluan vielä kysyä: onko mahdollista samalla tavalla kuin esimerkiksi Ranskassa vaatia, että alkuperämaa merkitään tuotteeseen?

16.49 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme juuri tätä alkuperämerkintävaatimusta suomalaisten elintarvikkeitten osalta toteuttamassa samankaltaisella mallilla kuin minkä mahdollistamiseksi Ranska on tehnyt työtä komission suuntaan, samalla periaatteella: merkintä kertoo kuluttajille entistä paremmin liha- ja maitojalosteitten alkuperän, kun tuo säädös saadaan voimaan ja siirtymäaika on kulunut. Jo tällä hetkellä liha- ja maitotuotteissa Hyvää Suomesta -merkki takaa sen, että raaka-aine on sataprosenttisesti suomalaista, joten kuluttaja voi jo sen merkin perusteella varmistua myös raaka-aineen alkuperästä, jos pitää sitä tärkeänä, kuten todella moni kuluttaja pitää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys kielten opetuksesta (Mikaela Nylander r)

Suullinen kysymys SKT 38/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Nylander.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Keskustelu

16.50 **Mikaela Nylander r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! On erittäin huolestuttava kehitys Suomessa se, että kouluissa luetaan ja opitaan yhä vähemmän kieliä. Yksi osoitus tästä on, että kielten kirjoittaminen ylioppilaskirjoituksissa on vähemmän suosittua kuin aikaisemmin. Kielitaidosta on todellakin hyötyä elämän kaikilla alueilla.

Det är oerhört bekymmersamt att våra finländska barn och unga läser allt färre språk i skolorna. Vi behöver nu åtgärder.

Olemme pitkään peräänkuuluttaneet kansallista kielistrategiaa, ja siksi on todella hienoa, että opetusministeri on perustanut työryhmän, joka pohtii tätä kysymystä.

Arvoisa ministeri, millä tavoin hallitus aikoo tukea sitä, että saisimme suomalaiset nuoret ja lapset lukemaan ja opiskelemaan enemmän kieliä kouluissa? Tarvitaan varmasti monenlaisia toimenpiteitä.

16.51 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Nylander, että otitte tämän tärkeän asian esiin, nimittäin tulevaisuudessa yhä kansainvälistyvässä maailmassa tarvitaan entistä vahvempaa kielitaitoa ja enemmän kielten osaamista kuin tällä hetkellä. Siihen tarvitaan monta erilaista keinoa, [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja ihan ytimessä on tietysti se motivaatio, miten voidaan vahvistaa motivaatiota oppia uusia kieliä. Yksi tehokkaimmista keinoista sekä motivaation että sitten ihan sen oppimisen näkökulmasta on se, että kielten oppiminen alkaisi jo varhaisemmassa vaiheessa, jo ensimmäisellä luokalla koulussa tai jo varhaiskasvatuksessa mielellään. Tästä on tutkimusta paljon, ja tästä on myöskin paljon hyviä kokemuksia, ja siitä syystä hallitus on käynnistänyt laajat kokeilut, missä tuodaan sitä varhaista kielten oppimista, niiden kuntien kanssa, jotka ovat halunneet edelläkävijöinä lähteä toteuttamaan sitä. Tämä on hieno asia, että tämä tulee ensi syksystä alkaen.

Muitakin keinoja on, ja tämän kansallisen kielistrategian valmistelu on alkanut. Siinä ovat asiantuntijat töissä pohtimassa sitä kielten oppimisen koko kaarta. [Puhemies koputtaa] Tähän saakka on ehkä tehty vähän niin kuin yksittäisiä päätöksiä, [Puhemies koputtaa] mutta tarvitaan laajempi näkemys.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.52 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin ilahduttavaa kuulla, että hallitus ryhtyy näin monipuolisesti toimimaan siihen suuntaan, että meidän lapset ja nuoret lukisivat enemmän kieliä kouluissamme. Olen samaa mieltä siitä, että meidän tulisi kautta linjan aikaistaa kieltenopetusta, se on hyvä suunta.

Jag håller fullständigt med om att vi borde läsa flera språk i ett tidigare skede. Barn är nyfikna och de lär sig mycket bättre.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Mutta kysymykseni: milloin voidaan odottaa joitain konkreettisia tuloksia näistä kokeiluista ja milloin nähdään täällä eduskunnassa joku esitys, joka tukee tätä, että luetaan kieliä aikaisemmassa vaiheessa?

Värderade talman! När kan vi här i riksdagen få förslag om att våra barn faktiskt kommer att läsa flera språk i ett mycket tidigare skede i skolorna?

16.53 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Man lär sig bättre när man börjar tidigare, det är sant. Och därför har vi börjat med att vi har startat... kokeiluja, joissa pyrimme siihen, [Naurua] että voidaan aloittaa jo aikaisemmin se kielten oppiminen, ja olisi varmasti tehnyt hyvää monille meistäkin — tosin olen sitten aikuisemmalla iällä opiskellut kyllä ruotsia hyvin aktiivisesti. Näistä kokeiluista odotamme tuloksia jo tuossa hyvinkin nopeasti, eli ensimmäiset kokeilutulokset tulevat jo heti siinä, ja sitten saadaan ihan tutkimus siihen rinnalle, niin että silloin myöhemmässä vaiheessa, kun pari vuotta on kokeiltu, se sitten nähdään. Ja tietenkin tarvitaan myös pitkittäisseuranta, että nähdään, miten se vaikuttaa jo ihan niin kuin aikuisenakin siihen, että syntyisi paitsi positiivinen asenne yleisesti kielten oppimiseen myöskin semmoinen kestävämpi kielitaito, niin että olisi sitä rohkeutta myöskin eduskunnan edessä käyttää esimerkiksi toista kotimaista. [Eva Biaudet: Hyvä!]

16.54 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on todellakin tärkeä. Me olemme hyvin kansainvälisessä maailmassa ja työelämässä, ja on erinomaisten keskeistä, että meidän nuorisomme saa laaja-alaisen kielisivistyksen. Me olemme olleet EU:n jäsen jo pitkään, ja EU on meidän keskeinen areenamme toimia ulkomailla. Samoin käymme kauppaa ympäri maailmaa. On hyvin tärkeää, että Suomi ei kielipolitiikassaan harjoita ikään kuin impivaaralaista sulkeutumista, jossa keskitytään vain johonkin tiettyyn kapeaan sektoriin tai pieneen osaan maailman kielistä.

Meillä on tämä pitkään puhuttu pakoruotsikysymys ollut sekä politiikassa että yhteiskunnassa jatkuvan keskustelun aiheena. [Eva Biaudet: Yllätys yllätys, mikä kysymys!] Me harjoittelemme kahta pientä pohjoismaista kieltä, mutta jos luopuisimme pakoruotsista, meillä olisi tilaa harjoitella jotain muuta kieltä sen tilalla, nuorison vapaavalintaisella tavalla. Tietenkin pakko on myös huono motivaattori — ministeri tässä kysyi motivaation perään. Olisi hyvin tärkeää huomioida nuorten omat tarpeet ja urasuunnitelmat silloin, kun kieliä opiskellaan. No, hallitushan on viisas tässäkin asiassa, ja meillä on nimenomaan [Puhemies koputtaa] käynnistymässä kielikokeilu, joka tarjoaa nuorille tämän mahdollisuuden. [Puhemies koputtaa] Miten tuo kokeilu etenee?

16.56 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on ehkä henkilökohtainen mielipiteeni, vaikka hallituksen kyselytunti onkin: pakoruotsi-käsite on siinä mielessä vähän harhaanjohtava, että meillä on pakkomatematiikkaa, meillä on pakkoäidinkieltä ja niin edelleen.

Kielten oppiminen on tärkeää, ja meidän pitää panostaa monipuoliseen kielitaitoon kansainvälistyvässä maailmassa. Hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että käynnistetään kokeilu, jossa toisen kotimaisen kielen voisi korvata jollain muulla kielellä. Tämä on myöskin eduskunnan ponnen mukainen. Tätä esitystä on siitä syystä valmisteltu, ja se on ollut muun muassa ihan tarkassa perustuslakiseulassa, ja asiasta tullaan lähiaikoina keskustelemaan.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Mutta samanaikaisesti kyllä pidän tärkeänä sitä, että meillä on kokeiluja siitä, miten motivaatiota voitaisiin lisätä esimerkiksi aikaistamalla, varhentamalla kielten oppimista. Toki siinä mielessä edustaja on hyvinkin oikeassa, että tarvitaan monipuolista kielitaitoa. Kyllähän se niin on myös tutkimusten mukaan, että kun oppii yhtä kieltä, oppii helpommin seuraavaa ja sitä seuraavaa ja niin edelleen, eli ei kieliä myöskään pidä asettaa toisiaan vastaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys EU:n ja Kanadan välisestä vapaakauppasopimuksesta (Outi Mäkelä kok)

Suullinen kysymys SKT 39/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Ehditään ottaa vielä yksi kysymys, edustaja Outi Mäkelä.

Keskustelu

16.57 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Päivän Kauppalehdessä Antti Rinne on nostanut sote-valinnanvapauskeskusteluun uuden mörön väittämällä, että EU:n ja Kanadan välinen vapaakauppasopimus estäisi Suomea muuttamasta sote-tuotantotapaa, jossa kertaalleen avataan tie valinnanvapaudelle. Tämä vapaakauppasopimus on tulossa väliaikaisesti voimaan huhtikuussa ja on tarkoitus tuoda myöhemmin ratifioitavaksi parlamentteihin ja myös Suomen eduskuntaan. Olisin nyt kysynyt hallitukselta: pitääkö tämä Rinteen väite paikkansa, vai onko nyt valinnanvapauden vastustamisessa otettu jo vaihtoehtoiset faktat käyttöön? [Eero Heinäluoma: Erittäin hyvä kysymys, ja nyt kuullaan vastaus!]

16.57 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä väite on perätön. Ihan julkisista lähteistä löytyy Kanadan vapaakauppasopimus CETAn tulkintaväline, joka erikseen tehtiin vielä sopimuksen päälle, jotta asia olisi täysin selvä. Elikkä vapaakauppasopimus ei estä palauttamasta julkisen vallan yksinoikeudella tuotettavaksi sellaisiakaan palveluita, jotka on kilpailulle avattu. Todella toivon, että emme lähde hiekoittamaan tietä kauppasopimukselta, joka voi tuoda tuhansia, kymmeniätuhansiakin, työpaikkoja Suomeen pitkällä aikavälillä, erityisesti meriklusterissa, lääketeollisuudessa testausten poistumista. On erittäin tärkeä asia, että kauppasopimus tulee voimaan. Ei liity tähän kiistaan.

16.58 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä CETA-sopimus on sinällään vapaakauppasopimuksena tärkeä Suomelle, ja Euroopalle se on tärkeä asia, hyvä asia, ja sitä pitää edistää. Tuossa haastattelussa, josta on osa tuossa kokonaisuudessa, todella totesin sen näin, että täytyy selvittää todella tarkkaan se, mitä tämä vapaakauppasopimus tarkoittaa tilanteessa, jossa julkiset palvelut tulevat hallituksen mallissa yksityistettyä. Tätä edelsi keskustelu hallituksen muutaman keskeisen virkamiehen kanssa, jossa todettiin, tuossa keskustelussa, että sote-laissa täytyy olla todella tarkka, jotta tämän julkisen rahoituksen malli tulee siellä selville, jotta tämä uhkakuva ei toteudu. Kysyn nyt mi-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

nisteri Mykkäselä: pitääkö paikkansa, että sote-rahoituksen lakipykälä, tämä sote-laki, pitää kirjoittaa niin yksityiskohtaisesti, että tämän julkisen rahoituksen puoli ei jää millään tavalla epäselväksi, jotta tämä uhkakuva ei toteudu?

16.59 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki meidän palvelutuotantoamme koskeva lainsäädäntö toki täytyy kirjoittaa siinä muodossa, että siinä otetaan huomioon se, mitkä ovat meidän sisämarkkinasäädökset EU:n sisällä, mitkä ovat WTO-säännökset, mitkä ovat meidän olemassa olevien vapaakauppasopimusten säännökset. Sama koskee tietysti myös Kanada-sopimusta. Mutta tosiaan Kauppalehden teksti "investointisuoja merkitsisi Rinteen mukaan sitä, että jos kanadalainen pääoma sijoittaa suomalaisiin terveyspalveluihin, siltä ei voida enää viedä bisnestä alta" — tietysti toimittajan tulkinta tuo kohta — on kyllä Kauppalehdeä Rinteen haastattelussa pelottelua, joka ei pidä paikkaansa, ja toivon, että se ei saa väärää jalansijaa Suomelle erittäin edullisen kauppasopimuksen kannalta sen ratifiointivaiheessa. [Antti Rinne pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Maria Lohela: No, vielä yksi lisäkysymys, edustaja Rinne.

17.00 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, hallituksen virkamiehet toteavat, että sote-pykälä pitää kirjoittaa sillä tavalla, että julkinen rahoitus tulee selväksi, ettei synny tilannetta, jossa voivat nämä CETA-sopimuksen ongelmat, jotka nostin esille tuossa, toteutua. Kysynkin nyt ihan suoran kysymyksen: pitääkö tämä väite paikkansa, ministeri Mykkänen?

17.00 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Varmasti pitää paikkansa, että rahoituksen pykälät pitää kirjoittaa selvästi.

Kysymyksen käsittely päättyi ja kyselytunti päättyi.

3. Keskustelualoite Pohjoismaiden välisistä rajaesteistä

Keskustelualoite KA 1/2017 vp

Keskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on ajankohtaiskeskustelu Pohjoismaiden välisistä rajaesteistä. Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja edustaja Juho Eerola. Muut puheenvuorot varataan P-painikkeella, ja ne saavat kestää enintään 2 minuuttia. Myönnän puheenvuorot harkitsemassani järjestyksessä. Tämän lisäksi myönnän harkintani mukaan 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. Ajankohtaiskeskustelulle varataan aikaa 2 tuntia.

Keskustelu

17.02 Juho Eerola ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ihan ensi alkuun kiittää puhemiestä tämän keskustelualoitteen tuomisesta täysistuntoon justinsa sopivasti Pohjolan päivänä. Tätä Pohjolan päivää vietetään juuri tänään kaikissa Pohjois-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

maissa ja Ahvenanmaalla, Färsaarilla sekä vielä Grönlannissakin 23.3.1962 allekirjoitetun Helsingin sopimuksen kunniaksi. Tämä Helsingin sopimushan on pohjoismaisen yhteistyön perussopimus, ja se määrittelee... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Eerola.

Niin, herra puhemies?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ennen kuin jatkatte, minä pyydän kaiken muun keskustelun, jota tietysti täällä käydään, siirrettäväksi tämän salin ulkopuolelle.

Kiitos!

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Voitte jatkaa.

Tämä Helsingin sopimus määrittelee muun muassa Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tehtävät ja kokoonpanon sekä käytännön yhteistyön eri toimintatavat.

Helsingin sopimus on myös hyvä lähtökohta tämänpäiväiselle rajaestekeskustelulle. Helsingin sopimuksessa todetaan selkeästi, että Pohjoismaiden tulee yhtenäistää kansallista lainsäädäntöä tietyillä aloilla enemmän. Sopimuksen 2 artiklassa korostetaan kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun tärkeyttä. Sopimuksen mukaan on myös tärkeää poistaa kaupan ja pääomasiirtojen esteitä maiden väliltä. Voidaan todeta, että mikäli Helsingin sopimuksen henkeä noudatettaisiin, rajaesteet Pohjolassa olisi ratkottu jo aika päiviä sitten.

Kuitenkin tiedämme, että tilanne ei ole tämä ja että on olemassa monia esteitä, jotka hankaloittavat vapaata liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä. Varmasti kaikki pohjoismaisten asioiden parissa työskentelevät kansanedustajat ovat saaneet yhteydenottoja kansalaisilta, jotka ovat kokeneet suuriakin käytännön ongelmia muuttaessaan rajojen yli Pohjoismaissa. Esimerkkinä mainitsen eläkeläisten asiat. Kun on koko työura tehty vaikkapa Ruotsin puolella ja sitten tultu Suomeen eläkepäiville, niin sitten koetaan, että on monenlaista hankaluutta siinä sitten verotuksessa ynnä muissa. Yksilötasolla merkittävimmät rajaesteet liittyvät justinsa näihin: verotukseen, sosiaalietuuksiin, sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen ja työelämän rajoituksiin. Kun puhutaan näistä pohjoismaisista rajaesteistä, niin tämä ei siis liity mitenkään esimerkiksi tähän laittomaan maahantuloon eli siihen, että pyritään estämään turvapaikanhakijoita vaeltamasta maasta toiseen — kuten eräs toimittaja tuossa ennen tätä rajaestekeskustelua minulta kysyi, että nytkö vastustat sitä.

Näillä rajaesteillä nimittäin tarkoitetaan lakeja ja julkisia sääntöjä tai käytäntöjä, jotka haittaavat henkilöiden eli Pohjoismaiden kansalaisten liikkuvuutta tai yritysten rajat ylittävää toimintaa Pohjoismaissa. Usein tämä rajaeste johtuu sinällään oikean ja voimassa olevan säännön tai lain soveltamisesta, jonka rajaestevaikutuksista viranomaiset eivät vain ole olleet tietoisia. Mutta näitten rajaesteiden taustalla voi olla myös maiden protektionismia: omien markkinoiden tai muiden intressien suojelun halua.

Suomi toimii tänä vuonna puheenjohtajana Pohjoismaiden neuvostossa. Puheenjohtajamaa laatii puheenjohtajuusohjelman, josta käyvät ilmi vuoden prioriteetit. Yksi Suomen puheenjohtajuusohjelman pääprioriteeteista ja ohjelman läpileikkaava teema on rajaesteiden poistaminen. Toiminta pohjoismaisen vapaan liikkuvuuden puolesta ja rajaesteiden

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

purkamiseksi oli myös keskeinen osa Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston viime vuoden puheenjohtajuuskauden prioriteetteja.

Suomi haluaa Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana nostaa nämä rajaesteet ja niiden purkamisen vahvasti poliittiseen fokukseseen. Tässä työssä meillä kansanedustajilla on erittäin tärkeä tehtävä. Meidän tulee luoda painetta Pohjoismaiden hallituksia kohtaan rajaesteiden poistamiseksi sekä pitää rajaestekysymykset poliittisella agendalla. Meidän tulee myös itse tehdä aktiivista työtä huomioidaksemme rajaesteitä lainsäädäntötyössä, valiokunnissa ja EU-direktiivien implementoinnissa.

Suomen puheenjohtajuuskauden aikana Pohjoismaiden neuvosto seuraa tiiviisti rajaestetyötä ja kehottaa Pohjoismaiden hallituksia ja ministerineuvostoa toimeenpanemaan rajaesteistä tehdyt päätökset. Myös Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta pyrkii omassa toiminnassaan edistämään näiden rajaesteiden poistamista muun muassa nostamalla rajaesteet esiin vuoropuhelussa kaikkien niiden ministereiden kanssa, jotka käyvät valtuuskunnassa kuultavana.

Suomen puheenjohtajuusohjelmassa on myös lueteltu tiettyjä konkreettisia rajaesteitä, joita pyritään vuoden aikana poistamaan. Monet näistä koskevat koulutussektorin rajaesteitä, kuten esimerkiksi ammattipätevyysien vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyvät ongelmat. Toivomme, että tämä työ näkyy konkreettisesti pohjoismaisten kansalaisten arjessa. Rajaesteitä poistamalla edistetään ihmisten liikkuvuutta, parannetaan työllistymismahdollisuuksia, lisätään opiskelumahdollisuuksia ja vauhditetaan talouskasvua kautta koko Pohjolan. Tavoitteena on tehdä Pohjolan kansalaisten arjesta helpompaa liikkumisen osalta.

Yhtä tärkeää kuin näiden rajaesteiden poistaminen on ehkäistä uusien rajaesteiden syntymistä. Tässä on avainasemassa ennen kaikkea ennalta ehkäisevä työ. Pohjoismaiden on syytä terästää koordinaatiota ja tiedonvaihtoa uusien kansallisten sääntöjen käyttöönotossa, erityisesti kun maat toimeenpaneavat EU-direktiivejä. Myös kansallisilla toimilla voidaan ehkäistä uusien rajaesteiden syntymistä. Esimerkiksi lakiehdotuksen valmistelun yhteydessä olisi tärkeää selvittää ehdotuksen seurauksia Pohjoismaiden sisällä muuttaville tai pendelöiville henkilöille.

Tehokas pohjoismainen rajaestetyö edellyttää tehokasta organisointia ja tehokasta tiedottamista. Suomessa pohjoismaiseen rajaestetyöhön on erikoistunut Pohjola-Nordenin neuvottelutoimikunta, joka koostuu eri hallinnonalojen ja ministeriöiden edustajista sekä neuvontapalveluista. Neuvontatoimikunnan työskentelystä saadut positiiviset kokemukset voisivat toimia esimerkkeinä rajaestetyön organisoimiselle myös muissa Pohjoismaissa. Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuuskauden yhtenä konkreettisena tavoitteena onkin neuvontatoimikunnan organisaatiosta ja toimintatavoista tiedottaminen, jotta se voisi toimia esimerkkinä rajaestetyön organisoinnille muissa Pohjoismaissa.

Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaiden rajoja on useiden vuosikymmenten ajan vähitellen avattu eri osa-alueilla, paljolti Pohjoismaiden neuvoston tärkeän työn ansiosta. Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat etuja, jotka on saavutettu pitkäjänteisen työn tuloksena. Tätä pohjoismaista perinnettä kansalaisten vapaasta liikkuvuudesta valtioiden rajojen yli pitää vaalia ja priorisoida tulevaisuudessakin. Pohjoismaiden kansalaiset ovat myös oppineet arvostamaan ja hyödyntämään näitä mahdollisuuksia.

Työntekijöiden ja yritysten mahdollisuudet liikkua yli rajojen edistävät talouskasvua ja työllisyyttä niin Suomessa kuin muuallakin Pohjolassa. Pohjoismaat muodostavat itse

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

asiassa maailman 12:nneksi suurimman talousalueen, jolla on yhteensä yli 27 miljoonaa asukasta. Euroopassa Pohjola lukeutuu viiden suurimman talouden joukkoon, joten liikkuvuuden esteiden poistaminen ei ole talouden kannalta ollenkaan merkityksetöntä. Pohjoismaiden tulee olla rajat ylittävän yhteistyön esikuva myös muulle maailmalle. Luomalla parhaat mahdolliset edellytykset yksityishenkilöille ja yrityksille toimia Pohjoismaissa rajojen yli vahvistetaan Pohjoismaiden kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuuskauden ohjelman nimi on Suomen 100-vuotisjuhlaa mukaillen "Yhdessä — Tillsammans". "Yhdessä — Tillsammans" on myös ratkaisu näiden rajaesteiden poistamiseksi. Kuten aiemmin mainitsin, yhteispohjoismainen koordinaatio ja tiedonvaihto ovat pääkeinot, joilla estetään uusien rajaesteiden syntyminen. Asianomaiset ministerit ja toimivaltaiset viranomaiset poistavat rajaesteitä Pohjoismaissa, mutta vastuu rajaesteistä on myös muilla yhteiskunnan toimijoilla, kuten työmarkkinaosapuolilla, kansalaisyhteiskunnalla ja meillä lainsäätäjillä täällä eduskunnassa. Näihin talkoisiin on saatava mukaan kaikki, myös kaikki ministeriöt ja kaikki eduskunnan valiokunnat.

Rajaesteiden poistamiseksi tarvitaan aimo annos pohjoismaista solidaarisuutta. Osoittaakamme siis solidaarisuutta ja antakaamme tukea toisillemme työssä Pohjolan rajaesteiden poistamiseksi. Tuloksellinen rajaestetyö edellyttää selvää poliittista tahtoa. Olisi hienoa, mikäli näin Pohjolan päivän kunniaksi voisimme yhdessä osoittaa poliittisen tahtomme sitoutua tähän rajaestetyöhön, hallitus lupautumalla yhä ahkerampaan ja konkreettisempaan työhön rajaesteiden poistamiseksi ja me kansanedustajat vuorostamme aktivoimalla itsemme rajaestekysymyksiin lainsäädäntövalmistelutyössä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, tähän on pyydetty seitsemän puheenvuoroa, ja kun puheenvuorojen mitta on vain 2 minuuttia enintään, niin ehdotukseni on, että käydään nämä seitsemän 2 minuutin mittaista puheenvuoroa ensiksi ja sen jälkeen siirrymme debattivaiheeseen.

17.13 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos puheenjohtaja Eerolalle tästä esittelypuheenvuorosta, ja toivotan kaikille salissaolijoille oikein hyvää Pohjolan päivää. [Eduskunnasta: Kiitos!]

Eerola esitteli Pohjola-Nordenin ylläpitämän neuvottelutoimikunnan, ja mainitsitte siitä, että haluatte tiedottaa siitä muille Pohjoismaille. Olen kyllä sitä mieltä, että tiedottaminen ei enää tässä vaiheessa riitä, vaan meidän kollegoita Pohjoismaiden neuvostossa pitää vaatia ottamaan meidän neuvontatoimikunnan käytänteet myös omaan toimintarepertuaariinsa. Nimittäin neuvontatoimikunta on toiminut 15 vuotta, kokouksia on neljä kertaa vuodessa aina ennen rajaesteneuvoston kokoontumisia. Siellä on käsitelty vuodesta toiseen samoja asioita. Olen johtanut sitä neuvontatoimikuntaa nyt vajaan kahden vuoden ajan, ja jatkuvasti meillä on asialistalla rakentamismääräykset, potilasmatkat, pätevyysvaatimukset ammattitutkinnoissa ja niin edelleen. Mutta olennaistahan tässä on se, että näiden rajaesteiden purkaminen ja estäminen ei ole minkään yksittäisen viranomaisen vastuulla vaan se tehdään moniammatillisessa yhteistyössä, ja siitä on kuitenkin ollut melkoisen hyviä näyttöjä. Kysynkin tämän seurakunnan läsnäollessa: puheenjohtaja Eerola, olettehan valmis vaatimaan toimenpiteitä, ettette vain tyydy siihen tiedottamiseen? Siihen saatte varmasti meiltä kaikilta tässä salissa olevilta vahvan tuen.

17.14 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että Pohjoismaat ovat hieman alikäytetty mahdollisuus, ja siitä ehkä kertoo myös se, että meitä on täällä vain kourallinen tänään puhumassa tästä tärkeästä asiasta. Kuten tuossa Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Eerola totesi, niin itse asiassa Pohjoismaat ovat talousalueena suuri globaalistikin, G20:n sisällä, elikkä erittäin vauras alue, ja jos me osaisimme kaiken sen potentiaalin käyttäen, niin vaurautta voisi olla varmasti vielä enemmänkin.

65 000 pohjoismaista ihmistä pendelöi päivittäin Pohjoismaasta toiseen, ja näistä 10 000 on suomalaisia. Tästä huolimatta valtava määrä edelleen on niitä esteitä, joita arkipäivän työelämässä, kouluelämässä tai sitten eläkkeelle siirryttäessä tulee vastaan, puhumattaan siitä, mitä kaikkea yritykset kohtaavat, jos ne toimivat raja-alueilla tai useammassa Pohjoismaassa, joiden pitäisi olla niin samankaltaisia. Siksi tämä asia on äärimmäisen tärkeä ja olisi toivottavaa, että me niitä asioita, joita Pohjoismaiden neuvostossa aika monet täälläkin läsnä olevista edustajista ovat olleet tekemässä — lausuntoja, mietintöjä, esityksiä — saisimme myös sitten parlamentissa toimeenpantua. Tämä on tietenkin palaute meille kaikille: miten otamme ne esille omissa valiokunnissamme ja saisimme niitä myös kansalliseen lainsäädäntöön sisälle.

Mutta sitten on olemassa semmoisia koordinaatiokysymyksiä. Suomen erittäin kunnianhimoinen energia- ja ilmastostrategia linjasi esimerkiksi biopolttoaineiden sekoitevelvoitteen 30 prosenttiin. Tuore tieto kertoo, että Ruotsi meinaa nokittaa meitä plus 20 prosenttiyksikköä, elikkä he laittavat sen jopa puoleen, 50:een. Olisi todella tärkeää, että me kävisimme koordinaatiota myös enemmän Pohjoismaiden kesken. [Puhemies koputtaa] Nyt kun täällä on vaikutusvaltaisia ministereitä paikalla, olisin kysynyt vielä hallituksen puolelta: miten [Puhemies koputtaa] tätä koordinaatiota voidaan lisätä?

17.17 **Maarit Feldt-Ranta sd:** Arvoisa puhemies, herr talman! Todella hyvää Pohjolan päivää, kaikki kollegat! Usein olemme täällä aika kipakkaakin keskustelua käyneet eri asioista, mutta kyllä tämä pohjoismaisuus on semmoinen, joka yhdistää meitä kaikkia. Pohjoismaisuushan on maailmanluokan menestystarina. Oli sykehdyttävää tänäkin aamuna saada herätä tässä pohjoisessa pienessä maassa. Se on huikea menestystarina, että viisi pientä Pohjoismaata menestyvät kansainvälisissä mittauksissa vuosi toisensa jälkeen. Viimeksi tällä viikolla maanantaina oltiin kaikki kymppin kärjessä onnellisuudessa. Siinä meillä on yhdessä todella paljon vaalimista.

Niin kuin täällä Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja toi esille, tämä rajaesteiden ratkaiseminen ja Pohjoismaiden integraation syventäminen on varsinainen maratonlaji ja siinä toden totta tarvitaan meitä kaikkia, myös niitä kansanedustajia, jotka eivät ole Pohjoismaiden neuvoston toiminnassa mukana, koska kyllähän nämä rajaesteet syntyvät meidän maiden parlamenteissa, kun me säädämme näitä lakeja.

Yhdyn myös niihin kiitoksiin, joita Juho Eerola antoi Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnasta, mihin myös edustaja Virolainen on antanut oman panoksensa. Siitä voimme myös olla ylpeitä, ja toivon, että ministerit, jotka pohjoismaisissa kokouksissa käynte, pidätte tätä Suomen käytäntöä esillä. Olen itsekin vuosikausia saanut toimia tämän neuvontatoimikunnan puheenjohtajana. Se on hyvin pientä, arkista työtä, mutta sillä on ollut merkittävä vaikutus siihen, että me olemme saaneet meidän viranomaiset — Kelan, verottajan, Eläketurvakeskuksen — kiinnostumaan näistä kansalaisille tärkeistä asioista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin kehua ministeri Berneriä, joka on ollut erittäin hyvä yhteistyöministeri, ja kiittää häntä siitä tärkeästä työstä, jota hän on yhteistyöminis-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

terinä tehnyt ja tekee. On hienoa, että Suomen puheenjohtajuuskaudella meillä on asiat hyvin hallussa.

17.19 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Rajaesteiden poistamisella pyritään luomaan entistä avoimempaa Pohjolaa muuttamisen, sukkuloinnin, opiskelun ja yrittämisen osalta, ja se on erittäin hyvä asia. Poistamalla täältä rajaesteet saadaan parempi Pohjola, rajattomampi Pohjola. Olen myöskin itse istunut Pohjoismaiden neuvostossa, ja siellä tosiaan käsiteltiin näitä asioita. Ehkä on hyvä vielä muistaa, että tosiaankin Pohjoismaiden lisäksi siihen kuuluvat myös Grönlanti ja Färsaaret. Tietynlaisia rajaesteitä poistaisi ehkä meidän osaltamme se, että saisimme myöskin suomen kielellä kaikki tiedot siitä, mitä Pohjoismaiden neuvostossa tehdään — tällä hetkellä esimerkiksi luen tästä ruotsinkielistä tekstiä, koska en suomenkielistä heti löydä niin nopeasti netistä.

Mutta se, mikä on tärkeää, on se, että kun asutaan yhteisessä, avoimessa Pohjolassa ja mennään toiseen maahan työhön ja jos siellä tulee esimerkiksi työttömyys, seuraa vaikkapa välittömästi, niin ei tule sitä tilannetta, että pudotaan suojaverkon ulkopuolelle. Tai jos mennään naimisiin — poikkinaidaan, niin kuin pohjoisessa tehdään joen yli Haaparannan ja Tornion välillä — ja jos tullaan vaikkapa lomalle toiseen maahan ja sattuuakin olemaan niin, että synnytys käynnistyy siellä, niin se on pikkuinen ja aika isokin probleema perheelle.

Silloin, kun olin Pohjoismaiden neuvostossa, siellä keskusteltiin esimerkiksi pullojen palauttamisesta, kun on ostettu viereisestä maasta, siihen toiseen maahan, mutta se asia ei vain mene eteenpäin. Nyt toivoisin, että tällä hetkellä, tästä eteenpäin, Pohjoismaiden neuvoston jäsenet kertoisivat niistä konkreettisista rajaesteistä, mitkä ovat juuri silloin esillä. Nimittäin päätöksiä rajaesteiden poistamisesta ei tehdä Pohjoismaiden neuvostossa, vaan kunkin maan parlamentti tekee omalta osaltaan sen esityksen, ja nyt me tarvitsemme tietoa sieltä ja esityksiä hallitukselle niistä asioista, jotka parantaisivat suomalaisten asiaa tässä.

17.21 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Hyvää Pohjolan päivää meille kaikille ja kiitokset ensinnä puheenjohtaja Juho Eerolalle tästä — saadaan keskustelualoite tänne saliin ja päästään tästä keskustelemaan. Kiitokset myös lämpimästi yhteistyöministeri Bernerille viime vuodesta ministerineuvoston osalta, saatiin hyvin tämä Suomen teema, mikä ministerineuvostossa oli. Oikeastaan se johdanto tuli vielä lisäksi meidän omasta hallitusohjelmastamme, eli norminpurkutalkoot, ja sitä myös tehtiin vahvasti pohjoismaisella tasolla, ja nimititte sinne mukaan Risto E. J. Penttilän, joka oli myös vahvasti puheenjohtajana rajaesteneuvoston toiminnassa, ja niin edelleen. Vielä täytyy kiittää meidän aktiivisia muita edustajia siellä ja vielä rajaesteryhmän puheenjohtajaa Katri Kulmunia näistä toimenpiteistä. Tämä rajaesteryhmään on nyt kasvu- ja kehitysvaliokunnan alaisena toimintana siellä neuvoston puolella. Mutta tässä on jo mainittukin nämä asiat, millä tavalla me niitä rajaesteitä voisimme vähentää, ja näen, että meillä pitäisi olla enemmän tätä keskustelua meidän eduskunnassa ja myös meidän valiokunnissa, kun näitä asioita käsitellään, ja pitäisi tuoda sitä pohjoismaista keskustelua ja siihen liittyvää keskustelua ihan sinne valiokuntatasolle. Eli aika vähän oikeastaan, kun mekin kuulemme asiantuntijoita ja teemme omia kotimaisia päätöksiä, katsomme sitä myös pohjoismaisilla silmälaseilla.

Toinen asia, mitä Pohjoismaissa pitäisi yhdessä miettiä, on myös tämä proaktiivisempi ote EU:n ja komission suuntaan, että kun lähdetään uutta lainsäädäntöä tekemään, niin olisi jonkinlainen yhteinen pohja meillä pohjoismaisesti, kun EU antaa omaa sääntelyään.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Toinen asia on se, miten me implementoimme [Puhemies koputtaa] EU:n säännöstöä tänne Suomeen ja Pohjoismaihin, että siinä implementointivaiheessa ei tulisi lisää niitä rajaesteitä. Erinomaisia rajaesteen purkuja on myös yrityselämän osalta, ja tämä on hieno asia, että nämä kaikki asiat etenevät tällä tavalla.

17.23 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Itsekin haluan ensin toivottaa kaikille hyvää Pohjolan päivää. Täytyy sanoa, että kun olen useaankin otteeseen asunut ulkomaille, niin mitä kauemmaksi menee, sen vahvemmin se pohjoismainen identiteetti tulee itsellekin pintaan. Pohjoismaat ovat hyvin luonteva yhteistyöalue meille, ja pohjoismaiset yhteiskunnat ovat hyvin samankaltaisia, ja jaamme samanlaisen arvopohjan. Onkin erittäin tärkeää, että Pohjoismaiden välillä niin asumisen, opiskelun, työnteon, liikkumisen kuin kaupanteon tulisi olla niin vaivatonta, ettei sitä rajan ylittämistä edes huomaisi. Me tiedämme, että meillä on alueita, missä rajanylitys on hyvin luontevaa, vaikka tuolla pohjoisessa Tornio-Haaparanta, sitä rajaa ei juuri huomaakaan. Mutta sitten tietysti muualla asuvat eivät välttämättä aina ajattele, kuinka tärkeää on tämä, että me Pohjoismaissa voimme ilman näitä rajaesteitä toimia. Täytyy sanoa, että tämä suosittu Silta-tv-sarja on ollut kyllä erinomaisessa roolissa siinä, että se on tehnyt näkyväksi monille, miten ne rajaesteet arjessa vieläkin hankaloittavat Pohjoismaiden välillä elämää ja kuinka tärkeätä niitä olisi purkaa.

Itse näkisin erittäin tärkeänä sen, että me loisimme systemaattisen käytännön, kun me teemme omaa lainsäädäntöä, ja etenkin, kun me EU-lainsäädäntöä tuomme kotimaiseen, kansalliseen lainsäädäntöön, tekisimme systemaattisen tarkastelun, ettemme siinä kohtaa synnytä uusia rajaesteitä. On toki niinkin, että niiden edustajien, jotka ovat Pohjoismaiden neuvostossa, roolina on tuoda myös valiokuntiin tätä näkemystä, mutta se jää kyllä liian irralliseksi, jos se jätetään vain näiden yksittäisten edustajien harteille. Siksi tällainen systemaattinen Pohjoismaiden vaikutusarvio [Puhemies koputtaa] kaikkien lakien kohdalla olisi tarpeen.

17.25 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Pohjoismainen yhteistyö ei todellakaan ole itsestäänselvyys, sen eteen pitää tehdä töitä jatkuvasti. Minäkin haluaisin kiittää ministeri Berneriä: Meillä on ollut erittäin aktiivinen vuosi, ja minun mielestäni etenkin norjalaisen, miksei ruotsalaisten ja muidenkin, kanssa liikenneasioissa on päästy keskustelussa aivan uudelle tasolle. Iso kiitos siitä.

Vuonna 2014 otsikkona oli Pohjoismaat EU:ssa. Tämä on mielestäni edelleen todella tärkeä otsikko. Edustaja Pirttilahti nostikin esille tämän EU-vaikuttamisen ja mahdollisen proaktiivisuuden. Nyt kun me esimerkiksi liikenteen osalta puhumme 2023 alkavasta TEN-T-rahoituksesta, niin miten me olemme Suomeksi siellä esillä, miten muut Pohjoismaat? Meillä on aika paljon matkaa siihen, että tämä pohjoismainen saavutettavuus olisi meillä samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa — äärettömän iso asia meille kaikille.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia on nyt meillä muun muassa talousvaliokunnassa, ja kuinka ollakaan, me huomaammekin, että tämä ei ole itse asiassa ihan kansallinen asia, se on kaikkea muuta kuin kansallinen asia. Se on ylikansallinen asia, se on pohjoismaalainen asia. Tässäkin me odotamme nyt Jorma Ollilan selvitystä, raporttia siitä, miten meidän tulisi jatkossa toimia Pohjoismaissa ja EU:ssa, ja etenkin, mitä Suomen tulisi tehdä. Kaiken kaikkiaan tämä valiokuntien välinen yhteistyö: esimerkiksi meillä talousvaliokunnassa nousee jatkuvasti esille, että meidän pitäisi enemmän olla tekemisissä meidän

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

pohjoismaalaisten kollegoiden kanssa myös valiokuntatasolla. Siinäkin nyt tietysti itse kukin katsoo peiliin, mitä voisimme tehdä.

Arvoisa ministeri, kysyn vielä tätä: miten me voisimme nyt tätä proaktiivisuutta kehittää yhdessä, pohjoismaalaisittain vaikuttamalla, paremmin Euroopan unionissa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, avaan nyt vielä lopuksi debattivaiheen tässä keskustelussa. Ja josko ministeri haluaa sitä ennen jotakin sanoa, tai ministerit, jompikumpi — ei yhtä aikaa, mutta jompikumpi jossakin järjestyksessä — niin otetaan heidän sanottavansa ensiksi, ja sen jälkeen jatketaan debattia.

17.28 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvää Pohjolan päivää myös minun puolestani ja kiitoksia kiitoksista ja mukavasta palautteesta.

Pohjoismaiden yhteistyö on meille yhteisesti tärkeä asia, ja edelleen pohjoismaisessa ministerineuvostossa pidämme aktiivisesti esillä rajaesteiden purkamista. Tärkeää siinä ovat juuri ne asiat, joita pidittekin omissa puheenvuoroissanne esillä, se, että me aktiivisesti teemme työtä rajaesteneuvostossa ja pidämme hyviä käytäntöjä esillä ja myöskin joka kokouksessa muistutamme sen työn seuraamisesta ja uusien tavoitteiden asettamisesta.

Toinen on se, että me katsomme EU-tasolla sitä, että me yhteisellä tavalla EU:ssa vaikutamme mutta myöskin toimeenpanemme EU:sta tulleita direktiivejä ja asetuksia. Siinä meillä on vielä parantamisen tarvetta paljon. Tässä on kyse myöskin siitä, kuinka paljon ja kuinka pitkälle olemme valmiita myöskin huomioimaan pohjoismaisen sisämarkkinan omana näkökulmanaan ja kuinka valmiita olemme myöskin huomioimaan omassa lainsäädäntövalmistelussamme sen, että aina tarkastamme, miten tämä asia on implementoitu tai ollaan implementoimassa muissa Pohjoismaissa.

Kolmanneksi on tärkeää, että me priorisoimme joitakin alueita, joilla me tiivistämme yhteistyötä. Tällä hetkellä olemme keskustelleet nimenomaan digitaalisen sisämarkkinan toiminnan vahvistamisesta, energiayhteistyöstä, jossa meillä olivat juuri muutama viikko sitten energia- ja liikenneministerit Suomessa koolla, jossa tarkoitus on nimenomaan hyvin konkreettisella tasolla koordinoita yhteisiä tavoitteita ja myöskin niiden implementointia sekä lainsäädännössä että sitten yhteisten käytäntöjen luomiseksi, ja tapaamme uudestaan toukokuussa.

Nämä yhteiset tavoitteet ovat ehkä sitten juuri se tapa, millä me voimme tiivistää sitä yhteistyötä Pohjoismaiden kesken ja tehdä siitä hyvin pragmaattista. Tärkeähän tässä meillä on se, että neuvosto ja parlamentit ovat mukana tässä yhteistyössä ja vahvistavat sitä, mitä sitten toisaalta ministeriryhmissä valmistelemme, ja saamme sitten sitä keskustelua myöskin parlamentaarisella tasolla eteenpäin vietyä. — Kiitos.

17.30 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Itsekin olen ollut useaan eri otteeseen erilaisissa pohjoismaisissa yhteistyökokouksissa ja nimenomaan työelämäpuolella, toki se on usein laajentunut monelle muullekin sektorille. Mutta ehkä työelämäsektorilta sen verran, että tämä strategia, yhteistyöohjelma 2013—2017, on tällainen tärkeä monialainen painopistealue, raja-esteiden torjuminen ja purkaminen pohjoismaisilla työmarkkinoilla. Nyt uutta yhteistyöohjelmaa vuosille 2018—2021 valmistellaan ja luonnoksen mukaan edistetään liikkuvuutta ja torjutaan ja vähennetään ra-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

jaesteitä. Ennen kaikkea nämä vapaat pohjoismaiset työmarkkinat, jotka ovat olleet yli 60 vuotta Pohjoismaissa, on tärkeä säilyttää ja kehittää niitä edelleen.

Tässä työn ohessa tapasin herran nimeltä Poul Nielson. Poul Nielson teki 2016 toimeksiannosta suuren pohjoismaisen työelämäalan strategiaselvityksen, läpivalaisun, ja antoi suosituksia, mitä pitäisi hänen mielestään tehdä. Näitä suosituksia tietysti käsitellään ja niiden toimeenpanoa selvitetään ja valmistellaan nimenomaan työelämäalalla. Työttömyys-turvaan liittyvät asiat kuuluvat Suomessa tietysti pääasiassa STM:n puolelle, päävastuualueelle, mutta Pohjoismaissa työelämäalan ministerin toimialaan voivat sisältyä myös sosiaaliasiat.

Monella rajaesteellä on nyt yhteys, niin kuin täällä sanottiin, EU-lainsäädäntöön. Silloin se ratkaisu, mitä etsitään, on monesti aika vaikea tehdä puhtaasti Pohjoismaiden sisäisenä asiana, ja sen takia pitää tehdä sitä työtä myös tuolla EU-puolella. Minun mielestäni Suomi ja Pohjoismaat ovat tässä onnistuneet hyvin. Joka kerta, kun on meille vaikeita asioita, me kyllä haemme tukea muista Pohjoismaista.

Ehkä lopetan siihen, että yksi tämmöinen rajaeste, mikä oli työelämäalalla suoraan, joka liittyi TEMin hallinnonalaan, oli rajan yli suuntautuvien työhaastattelumatkojen korvaaminen. Tämän vuoden alusta tulleeeseen valtioneuvoston asetukseen julkisista työvoima- ja yrityspalveluista lisättiin uusi momentti, ja tämä este on poistunut. Minun mielestäni tämä oli yksi edistysaskel taas näitten rajaesteitten poistamisessa.

17.32 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksittäin Pohjoismaat ovat pieniä toimijoita, mutta yhdessä olemme maailman kymmenenneksi suurin talousmahti. Se on aika kova juttu.

G20:n merkitys on kasvanut. Se määrittelee talouspoliittisen agendan hyvin pitkälti, varsinkin kun nyt monenkeskisessä yhteistyössä ei pystytä aina sopimaan asioista. Kaikkien viiden Pohjoismaan kaikki ammatilliset keskusjärjestöt — eli meiltä Akava, STTK ja SAK, ja kaikista Pohjoismaista kaikki keskusjärjestöt — ovat tehneet aloitteen ja kehottaneet pohjoismaisia hallituksia pohtimaan, millä tavalla Pohjoismaat voisivat tehdä sellaista yhteistyötä, että pääsisimme tiiviimpään yhteistyöhön ja vaikuttamaan tähän G20-agendaan. Olisi mielenkiintoista kuulla, miten hallituksessa tähän suhtaudutaan ja oletteko edenneet tässä asiassa.

17.33 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä erilaisia mittauksia eri sektoreilla tehdään aika ajoin milloin mistäkin — taisi viikolla tulla onnellisuudesta, ja kaikki Pohjoismaat olivat siellä kärjessä. Itse asiassa, mittari kuin mittari, kun puhutaan hyvistä asioista, aina Pohjoismaat ovat siellä kärkipäässä, kärkisijoilla, viiden joukossa, vähintäänkin kymmenen joukossa. Tämä on kyllä aika huikea alue koko maailmassa, ja se meiltä välillä unohtuu, että satumme olemaan onnekkaita, kun satumme asumaan tällä monessa mielessä maailman parhaalla alueella, joka on esimerkkialue vielä monelle muulle valtiolle.

Kohtalaisen kokoinen sisämarkkinakin tämä on, hyvä sijoittautumispaikka mille tahansa kv-yritykselle. Mutta käytämmekö kaiken sen potentiaalin, mikä Pohjoismaissa on, vai voisimmeko saada vielä enemmän irti tästä meidän yhteisestä yhteisöstämme? Kuulin, että kv-elokuvatuotantoja tällä hetkellä markkinoidaan yhteisesti ja se tuottaa tulosta. Mutta kuinka monta muuta sektoria voisi ollakaan, millä saataisimme hyötyä vielä tiiviimmästä yhteistyöstä, tätä pohdin, tätä kysyn.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

17.34 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Virolaiselle voin vastata: Yritin tuossa alkupuheenvuorossani olla tällainen rakentava ja maltillinen, mutta kyllä ovat ihan totta nämä terveiset, mitkä liittyvät Pohjola-Nordenin neuvottelutoimikuntaan. Täytyy vastaisuudessa vaatia, se ei riitä pelkästään, että on rakentava täällä puhujapöytä — ihan oikea ja hyvä huomio.

Sitten edustaja Tolppanen tuskaili sen kanssa, että joutuu ruotsiksi tai tanskaksi lukemaan näitä esityksiä. Se on ihan totta, ja se on ollut ongelma tuolla Pohjoismaiden neuvostossa. Mutta nyt meillä on kuitenkin jäsenaloite, sekä Suomen valtuuskunnan että Islannin valtuuskunnan yhteinen jäsenaloite, jonka tarkoituksena on se, että suomen ja islannin kielistä tulisi tasaveroisia kieliä tanskan, ruotsin ja norjan rinnalle. Siihen on jopa aika myönteisesti suhtauduttu tuolla Pohjoismaiden neuvostossa. Se tietenkin tuo kustannuksia, se tiedetään, mutta itse ajattelen niin, [Puhemies koputtaa] että jos täällä Suomessa kaksikielisyys on rikkaus ja olemme valmiita siitä maksamaan, [Puhemies koputtaa] niin miksei Pohjolassa monikielisyys ole vielä suurempi rikkaus.

17.36 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä ovat useammat todistaneet, varsinkin edustaja Feldt-Ranta, tästä meidän yhteisestä sisämarkkinastamme — sehän nyt on noin 25 miljoonaa ihmistä tai siihen suuntaan — niin se on erittäin merkittävä. Kun me esimerkiksi teemme cleantech-innovaatioita ja muita ja on muun muassa tämä biopolttoaineasia, niin pitäisi saada kyllä mahdollisimman sujuvaksi sen markkinan toimivuus. Meillähan sähkömarkkinat ovat yksi hyvin toimiva esimerkki siitä Pohjolassa, ja siitä voidaan myös ottaa EU:hun mallia, voidaanko myös toisilla aloilla miettiä samansuuntaisia, yhtenäisempiä markkinatoimintoja. Siellä on hyviä esimerkkejä.

Sitten kun taas mennään näihin käytänteisiin, millä tavalla rajaesteitä on purettu, esimerkiksi verottajan käytänteisiin, niin kun Norjaan vietiin aikanaan koneita, niistä piti alvi maksaa ensin mennessä ja sitten sen sai ehkä tullessa takaisin, mutta nyt se on poistettu — kiitos siitä. Eli ollaan tehty kovasti töitä niitten purkamiseksi, mutta voisiko vielä kysyä tähän markkina-alueen vahvistamiseen liittyen, [Puhemies koputtaa] mikä siihen on näkemys?

17.37 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhuimme äsken aivan oikein siitä, että meidän pitää olla aktiivisia ja aloitteellisia, ja olemme olleetkin, Pohjoismaiden tasolla. Muun muassa matkailussa olemme tehneet aloitteita laajemmasta pohjoismaisesta yhteistyöstä. Mutta olisin kysynyt, vaikka pääministeri ei nyt ole paikalla, aivan EU-tason aloitteista. Tästä on kohta 20 vuotta, kun vuonna 1997 silloinen pääministeri Paavo Lipponen teki aloitteen pohjoisesta ulottuvuudesta — se täyttää nyt tänä syysynä syyskuussa 20 vuotta. Tässä voisi olla ja ehkä tulisi olla jotain sellaista, että voisimme koota yhteen ei pelkästään suomalaisia ajatuksia vaan myös pohjoismaalaisia ajatuksia ja viedä niitä yhteisesti eteenpäin Euroopan unionissa, joten kysyn teiltä arvoisat ministerit: onko teillä ollut valtioneuvostossa keskustelua siitä, että tämä pohjoisen ulottuvuuden juhlapäivä näkyisi jotenkin käytännön tekemisissä?

17.38 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa työministeri ottikin esille sen, että kyllä näitä rajaesteitä saadaan myös purettua sieltä yksi kerrallaan. Kiitos siitä työstä.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Edustaja Feldt-Ranta nosti esille keskusjärjestöjen merkityksen, ja kun puhutaan yhteisistä työmarkkinoista, niin totta kai on myös työnantaja- ja työntekijäosapuolilla suuri merkitys sille, miten vaikkapa meidän työttömyyskassamaksumme siirtyvät maasta toiseen Pohjoismaiden välillä. Se on tietenkin työmarkkinaosapuolten välinen asia, mutta olisiko työministerillä tähän kuitenkin jotain näkemystä, miten voitaisiin kerätä ja koota näitä eri maiden työnantaja- ja työntekijäosapuolia saman pöydän ääreen ja nostaa myös siellä esille tätä rajaesteproblematiikkaa?

Sitten vielä, ministeri Berner, meillä on olemassa rajaesteneuvontaa tekevät kaksi henkilöä Suomessa. Voi olla, että se ei ole ehkä ihan riittävä määrä, [Puhemies koputtaa] jos verrataan vaikkapa siihen, että Ruotsin ja Norjan välillä on viitisentoista [Puhemies koputtaa] yhdessä pisteessä.

17.39 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella harvinaista, että tässä salissa käydään näin asiallista ja rakentavaa keskustelua kuin me nyt käymme. Kaikki kollegat sekä myöskin asianomaiset ministerit ovat poikkeuksetta käyttäneet puheenvuoroja positiiviseen sävyyn. Tässä huomaa, että ollaan asian ytimessä. Tämä on asia, joka yhdistää meitä yli puoluerajojen.

Värderade ministrar, jag skulle önska att ni också framför det här budskapet till våra nordiska kolleger, att det var en historisk diskussion kring de här nordiska frågorna, och en diskussion framför allt med positiva förtecken.

17.40 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi semmoinen konkreettinen asia, mikä näissä rajaesteissä pitäisi hoitaa, on tämä verotus eliikä eläkeläisten verotus. Se ei varsinainen kaksoisverotus ole, mutta tilanne on noin kapulakielellä se, että jos olet tienannut Ruotsissa, niin Ruotsi verottaa sitten eläkettä siellä, ja jos muutat Suomeen, saat eläkettä Ruotsista — se on siis verotettu siellä — mutta jos saat myös Suomesta työeläkettä tai on jotain muuta tuloa, josta on kertynyt eläkettä, niin täällä nämä tulot lasketaan yhteen ja siitä tulosta määräytyy veroprosentti. Eli meidän progressiomme ryhtyy puremaan silloin tähän eläkeläisten verotukseen. Tämä on semmoinen asia, joka harmittaa ihmisiä tosi paljon. Meidän verolainsäädännössämme tämä on todella monimutkaisesti sanottu — kannattaa ihan lukea tuolta Veron sivuilta — niin että sitä on hankala soveltaa. Olisi kyllä kohtuullista, että suomalaiset, jotka ovat työskennelleet siellä, voisivat muuttaa kotikonnuillensa sitten, kun pääsevät eläkkeelle, ja saada eläkkeensä ilman korotettua veroa.

17.41 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunta on mainittu täällä useaan kertaan. Se on siis toimikunta, joka kokoaa yhteen viranomaiset, Kelan, verottajan, Eläketurvakeskuksen, ministeriöt, ja edustaja Virolainen johtaa sitä parhaillaan ja topakkana täällä esitti, että meidän pitäisi vähän enemmän pitää ääntä tästä meidän hienosta suomalaisesta keksinnöstämme myös tuolla Pohjoismaiden neuvostossa. Tämä oli hyvä idea edustaja Virolaiselta, ja minä esitänkin tässä — ja uskon, että niin myös edustaja Eerola, joka on Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, koska hän on myös hyvin aktiivinen ja haluaa, että asioita tapahtuu — että Suomen valtuuskunta voisi hyvin tehdä tästä jäsenaloitteen Pohjoismaiden neuvostossa. Silloin se tulee virallisestikin muiden maiden käsiteltäväksi, ja voidaan sillä tavalla yrittää edistää

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

tätä hyvää käytäntöä myös muitten Pohjoismaitten keskuudessa. Tämä on lupaus. Me tulemme ottamaan tämän valtuuskunnassa esille ja edistämme tätä edustaja Virolaisen, Pohjola-Nordenin puheenjohtajan, [Puhemies koputtaa] toivetta.

17.42 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa äsken edustaja Virolaiselle jo vastasinkin, kyllä tätä tullaan vaatimaan, ja kyllä voidaan ottaa keskusteluun tällainen mahdollinen jäsenaloitekin. Se on erinomaisen tuntuinen idea, ainakin näin heti kuultuna, äkkipäätä tullen.

Edustaja Tolppanen oli jälleen kerran asian ytimessä, niin kuin usein on. Tämä on asia, josta tulee kaikkein eniten palautetta Pohjoismaiden neuvoston jäsenille, eli tämä ns. "kaksoisverotus". Se on semmoinen asia, mihin pitää kohdistaa tätä huomiota.

Sitten myöskin se, mitä Tolppanen aikaisemmin puhui, että meidän Pohjoismaiden neuvoston jäsenten tulisi sitten kertoa, mitä rajaesteitä nyt on tulossa, jotta täällä tiedettäisiin. Me olemme just tähän tähdänneet, että nämä valiokunnat, mitä Pohjoismaiden neuvostossa on, olisivat yhteneväiset kansallisten parlamenttien kanssa, jotta se tieto sieltä tulisi. Ihan totta, edustaja Mikkonen, se ei pelkästään välttämättä riitä, vaan tähän tarvitaan myös lisäpanostuksia.

Sitten ministerille: Tiedän, että teille on tuttu tämä SIB-malli. Ministeri Lindström, olette tavannut pohjoismaisia työministeriä, ja olette keskustelleet nimenomaan maahanmuuttajien ongelmista työmarkkinoilla. Jokaisessa Pohjoismaassa afganistanilaiset, irakilaiset, somalialaiset ovat nämä maahanmuuttajaryhmät, jotka työllistyvät muita heikommien. [Puhemies koputtaa] Kertokaa lisää tästä hedelmällisestä keskustelusta, jonka kävitte.

17.43 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvostossa aika moni asia ottaa pitkän ajan ennen kuin niistä saadaan sitten valmista eli päästään siitä ehdotuksesta sitten toimenpiteisiin. Taisi olla tämä smart grid -aloitekin meillä sellainen, että meni kuusi vuotta, että se saatiin valmiiksi.

Nyt kun on Pohjoismaiden neuvostoa uudistettu mutta myös Pohjoismaiden ministerineuvostoa uudistettu, niin onko yhteistyöministerillä näkemystä, ovatko nämä uudistukset siinä mielessä parantaneet sitä asian käsittelyä? Aika usein Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston välillä näitä asioita pallootellaan. Jos ainakin ministerineuvosto ottaisi kopin siitä ja lähettäisiin oikeasti ja voimakkaammin toimenpiteisiin. Tämä on sukua myös sille asialle, että saataisiin näitä toimenpiteitä nopeammin eteenpäin.

17.44 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström nosti aivan oikein esille Poul Nielsonin työmarkkina-asioita koskevan raportin. Olin itsekin siinä taustatyössä mukana, ja aika usein niin Ruotsissa kuin Tanskassa ja Norjassa asiasta keskustelleena olisin kysynyt teiltä, miten te näette nyt tämän jatkon, koska tämä on aivan oleellinen asia. Me kävimme läpi valiokunnassa tämän raportin, totesimme siinä olevat hyvät pääkohdat, mutta ehkä jäämme kaipaamaan hieman kuitenkin sitä kuuluisaa konkretiaa. Nyt jos koskaan olisi tilaisuus myös Suomea vaikuttaa tähän ja ottaa siinä mielessä vetovastuuta suomalaisille ja sitä kautta saada tätä pohjoismaista työmarkkinayhteistyötä eteenpäin.

17.45 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nousi esiin tämä eläkeläisiin kohdistuva verotus, joka on kyllä todella asia, joka paljon puhuttaa.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Katsoin tätä muistiota, joka on yhteistyöministeriöiden rajaesteselonteko, joka on viime vuoden lokakuulle päivätty, ja täälläkin tämä ulkomaisten eläkkeiden verottaminen asuinmaassa on nostettu yhdeksi priorisoiduksi rajaesteeksi, joka tulee purkaa. Tämä on kuitenkin merkitty tässä sinisellä, mikä tarkoittaa sitä, että este on ratkaistu tai että maat ovat päättäneet katsoa sen loppuun käsitellyksi eivätkä jatka ratkaisun etsimistä. Tiedämme, että asiahan sinänsä ei ole ratkaistu, ja kysyisinkin, mitä tämä tarkoittaa. Onko tästä nyt niin kuin luovuttu, vai eikö tässä ole tarkoitus, että tämä este saataisiin purettua? Vierailin Torniossa viime viikolla, ja siellä kuulin, että itse asiassa Haaparannasta on muodostunut semmoinen paikka, mihin monet suomalaiset Ruotsissa työnsä tehneet [Puhemies koputtaa] muuttavat asumaan, jotta voivat käytännössä sitten asua Suomessa [Puhemies koputtaa], vaikka ovatkin kirjoilla tämän eläkkeen [Puhemies koputtaa] takia siellä Ruotsin puolella.

17.46 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on totta, että verotusasiassa on tehty paljon: sinne on tullut hyvitysmenettely, ja sinne on tullut tämmöinen vähentämismenettely. Näitä on tehty, mutta siitä huolimatta siellä kummitelee edelleenkin Suomen progressiivinen verotus, jossa lasketaan sekä Ruotsin-tulot että Suomen-tulot yhteen ja siitä määrätään veroprosentti, vaikka vero maksetaan vain Suomessa saadusta eläkkeestä. Jos siinä on otettu mukaan se Ruotsista tullut työtulo, niin meidän progressiomme nostaa sen verotuksen eläkeläisellä korkeammaksi kuin jos työtulo, mistä eläke sitten muodostuu, olisi saatu pelkästään Suomessa.

Mutta se, mikä on erittäin hyvä asia tässä pohjoismaisessa yhteistyössä, on se, että nyt siellä ovat esimerkiksi edustaja Feldt-Ranta ja edustaja Eerola, jotka ovat ainakin toista kautta — edustaja Feldt-Ranta on ehkä jo kolmatta kautta siellä. Silloin siihen tulee semmoista pitkäjänteisyyttä. Hankaluushan on se, että aina neljän vuoden välein tulee katko ja ihmiset aloittavat alusta. [Välihuuto] — Niin, vaalit ovat neljän vuoden välein.

17.47 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kyllä tähän eläkeläisten verotusta koskevaan huoleen, se tulee rajaseudullakin vahvasti esille. Kuten edustaja Mikkonen totesi, niin tällä hetkellä valtiovarainministeriössä katsotaan, että se asia olisi loppuun käsitelty. Valitettavasti meillä on olemassa useampia kymmeniä tällaisia näin sanotusti loppuun käsiteltyjä rajaesteitä, joita itse asiassa sitten Pohjoismaiden neuvosto, jossa on tämä rajaestetyöryhmä, jota vedän, on ottanut uudelleen käsitteilyyn, koska ne asiat eivät kuitenkaan ole ratkenneet ja ne täytyisi nostaa uudestaan poliittisesti agendalle ja saada niihin lopputulemakin.

Edustaja Skinnari nosti täällä aikaisemmin esille tämän TEN-T-verkoston. Kun kuitenkin me olemme täällä pohjoisessa ja teemme paljon yhteistyötä Ruotsin ja Norjan kanssa, niin miten liikenneministeri Berner näkee sen, kuinka pystyisimme saamaan myös yhteistä eurooppalaista rahoitusta näihin hankkeisiin rajat ylittävästi — Tornio—Haaparanta, Jäämeren ratahankkeet, ja varmasti muitakin on — ja toisaalta myös sitten vivuttamaan komission rahoitusta tähän enemmän kuin kansallisesti yksin?

17.48 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olimme Oslossa kokouksessa, jossa meidän puhemies järjesti 100-vuotisseminaarin, ja keskustelimme myös rajaesteistä liikenteen osalta. Edustaja Kärnä esitti, että voitaisiinko Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi jo saada aikaiseksi, mihinkä suuntaan tämä pohjoinen rata

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

suuntautuu, suuntautuuko se yhteistyörata sinne Kirkkoniemeen vai Tromssaan. Onko mahdollista esimerkiksi näissä pyöreän pöydän liikennekeskusteluissa tämän vuoden aikana saada tähän jonkinnäköistä suunnitelmaa?

17.49 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä nytten näistä verkoista ruvettiin puhumaan ja ministeri Berner on täällä, niin mitenäs tämä meritie Ruotsiin, joka on ehdottomasti hyvä pohjoismainen hanke? Meritie Ruotsiin kulkisi siis Vaasasta Uumajaan, ja sieltä se jatkuisi edelleen Norjaan ja sitä kautta Pohjoiselle jäämerelle, ja siellä olisi kuljetusreitti. Sitä vartenhan me tarvitsemme tietenkin rahoitusta sekä Ruotsista että Suomesta että EU:sta. Se on mittava hanke ja on jo jonkin verran jaloillaan, mutta onko tämä asia nyt tällä hetkellä ollut millään tavalla esillä ministeriössä ja menossa eteenpäin? Ministeri tuntee asian erittäin hyvin, ja me tietenkin odotamme sitä, että pääsemme toteuttamaan tätä asiaa, koska se hyödyttäisi meitä kaikkia ja mahdollisesti toisi tuloja sekä Norjalle, Ruotsille että Suomelle Kiinan kautta, koska myös Kiina on erittäin kiinnostunut ollut tästä meritiestä. Se on nimenomaan tavarankuljetuksen osalta ja meidän vientiteollisuuden osalta erittäin tärkeä asia.

17.51 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaiset pääministerit ovat linjanneet, että Pohjoismaat ovat maailman eniten integroitu alue, ja se tavoite on meille erittäin vaativa. Meidän pitäisi sekä ministerineuvostossa että Pohjoismaiden neuvostossa miettiä, mitä se tarkoittaa: mitä se tarkoittaa yhteisille työmarkkinoille, mitä se tarkoittaa koulutukselle, mitä se tarkoittaa sosiaalipoliitikalle, mitä se tarkoittaa liikenteessä, mutta ennen kaikkea, mitä se tarkoittaa kansalaiselle ja elinkeinoelämälle ja mitä se tarkoittaa meidän yhteiskuntien yhteiselle eteenpäinviemiselle? Se lause sisältää erittäin suuren vaatimuksen meille jokaiselle.

Ministerineuvostoa on uudistettu, ja yhteistyötä on viety suuntaan, jossa se on joustavampaa ja jossa pystytään myöskin paremmin ottamaan niin sanottuja ad hoc -asioita esille, kuten viime vuonna maahanmuuttokysymykset, ja nyt on tehty paljon töitä nimenomaan polttoaine- ja energiakysymysten äärellä ja liikenteen viemiseksi enemmän vapaaehtoisen yhteistyön äärellä eteenpäin.

G20-yhteistyö ei ole edennyt yhtä hyvin. Se johtunee ehkä myöskin siitä, että Ruotsi suhtautuu hyvin varauksellisesti tähän kysymykseen eikä ole ollut niin halukas viemään Pohjoismaita kokonaisuutena, kun taas ehkä Norjassa ja Tanskassa suhtauduttaisiin avoimemmin. Tätä kysymystä me viemme tunnustelevasti koko ajan eteenpäin, mutta en näe siinä suurta liikkumista nopeasti.

Onko meillä enemmän hyödynnettävissä? On, ehdottomasti. Biopolttoaineiden jakeluvelvoitteessa voidaan tehdä hallitusten välistä yhteistyötä ja sitä kautta synnyttää yhteinen markkina. Voidaan luoda yhtenäisiä lippujärjestelmiä ja sitä kautta parantaa meidän kansalaisten liikkuvuutta. Voidaan yhtäaikaaisesti viedä 5G:tä eteenpäin ja sitä kautta mahdollistaa digitalisaatio ja huolehtia yhtenäisistä tietoturvamahdollisuuksista.

Verotuksen osalta meillä on erittäin suuria haasteita johtuen meidän hyvin erilaisista verotusjärjestelmistä. Tiettyyn pisteeseen olemme pystyneet ratkaisemaan niitä kysymyksiä, mutta meillä on vielä haasteita, jotka menevät tosi syvälle meidän verojärjestelmiin, ja niiden ratkaisemiseksi me teemme töitä meidän valtiovarainministereiden yhteistyöfoorumeissa.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

TEN-T-kokonaisuus on meillä ollut esillä, mutta se on tällä hetkellä ennen kaikkea Suomen ja Ruotsin välinen keskustelu, voimmeko me saada meidän TEN-T-verkkoamme ulottumaan arktiseen ja voidaanko sitä kautta saada paremmin EU:ta ja komissiota mukaan myöskin rahoitusinstrumentteihin.

Jäämeren rata on ennen kaikkea ollut Norjan ja Suomen välisissä keskusteluissa, ja siinä toivottavasti päästään yhteisymmärrykseen. Me tarvitsemme kyllä sen rahoitusratkaisun näkemisen, miten se tapahtuisi, ja tässä Suomella on omia haasteita. Norjan rahoituskyky on parempi kuin meidän.

Sitten Motorways of the Sea -hanke. Se etenee kyllä hyvin, se on tällä hetkellä virkamiestasolla hyvässä hallinnassa, ja uskoisin, että siinä me olemme kyllä pääsemässä monta askelta kerralla eteenpäin.

Niin kuin edustaja Östman totesi, pohjoismainen yhteistyö on myönteinen asia. Meillä ovat kaikki hallitukset erittäin sitoutuneita tähän yhteistyöhön, ja meillä on hyvä henki ministerineuvostossa, mikä toivottavasti myöskin heijastuu siihen työhön, joka sitten neuvostossa nähdään, ja myöskin neuvostolle päin päästään raportoimaan.

17.54 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmuni kysyi työmarkkinajärjestöistä pohjoismaisella akselilla, miten ne voitaisiin saada vielä pontevammin tähän mukaan. Sen tiedän, että ne tekevät yhteistyötä, mutta kun käyn keskustelua meidän kotimaisten työmarkkinajärjestöjen edustajien kanssa, niin vien tätä viestiä eteenpäin ja kysyn, miten he voisivat edistää näiden ongelmien ratkaisemista ja viedä sitä omissa organisaatioissaan eteenpäin.

Edustaja Eerola, täällä oli viime syksynä kotouttamisesta vastaavien ministereitten kokous Helsingissä, olin puheenjohtajana siinä. Minulta kysyttiin ennen sitä kokousta niin kuin evästyksenä, mitä aiheita Suomi haluaa nostaa keskusteluun. Esitin pääsihteerin Høybråtenille silloin, että voitaisiin keskustella siitä, minkä takia tiettyjen etnisten ryhmien työttömyysaste on niin korkea, miksi he eivät työllisty. Tämä oli teemana. Toki tässä keskustelussa paljastui se, että tavallaan konkreettista oli hyvin vähän. Suomi oli oikeastaan ainoa, joka esitti jotain uutta, konkreettista, ja se oli tämä SIB-malli eli vaikuttavuusinvestointi, jota nyt ollaan viemässä eteenpäin. Tämä ei koske pelkästään kotouttamista, vaan tätä voidaan soveltaa myös pitkäaikaistyöttömyyteen ylipäättään. Itse pidän sitä hyvänä, eli yritykset, toimijat, yhteisöt voivat ottaa vastuuta taloudellisesti siitä, ja maksetaan vasta sitten, kun tulee tuloksia. Tämä kiinnosti kovasti muita Pohjoismaita, koska tämä oli oikeastaan ainoa konkreettinen esitys. Itse odotin sitä, että Ruotsista, jolla on pitkät kokemukset kotouttamisesta, olisi tullut konkreettista meille päin, mutta ei kovin paljoa tullut. Eli tässä on kyllä petraamisen paikka mielestäni.

Vielä edustaja Skinnarin kysymykseen, miten Poul Nielsonin työn jatko. Jos rajaasteista puhutaan, siellä oli yksi konkreettinen suositus häneltä, ja se oli tällainen: "Rajaaste-neuvoston työtä täydennetään tutkimalla mahdollisuuksia löytää rajatulle ja erikseen määritellylle joukolle ihmisiä räätälöityjä ratkaisuja vakiintuneiden järjestelmien välille. Tällainen tutkimus tulisi tehdä yhteispohjoismaisena toimeksiantona, jota hallitukset tukisivat suoraan." Ja kuten äsken sanoin, näitä selvitetään ja valmistellaan työelämälalla. Toivottavasti jotain konkreettistakin tulee, koska muutenhan tämä on ihan turhaa, jos ei mitään konkreettista tapahdu.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

4. Lakialoite laiksi maankäyttö- ja rakennuslain 129 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 5/2017 vp Peter Östman kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu

17.57 **Peter Östman kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessani ehdotetaan rakennuslupamenettelyn yksinkertaistamista, normitalkoita ja turhan byrokratian purkamista — totean, että tähän on myös hallituksen tavoitteena. Tällä hetkellä kaikkeen kiinteään rakentamiseen tarvitaan rakennuslupa. Aloitteessa esitetään aikaavievää lupaprosessia yksinkertaistettavaksi siten, että asunto- ja mökkitontille voidaan rakentaa korkeintaan 25 neliön lisärakennus ilmoitusmenettelyä käyttäen.

Ruotsissa tuli heinäkuun 2014 alussa voimaan vastaava lainsäädäntö, ja kokemukset ovat siellä olleet hyviä. Ruotsissa rakennuslupan tilalle otettiin rakennuslautakunnalle jätettävä kirjallinen ilmoitus, johon liitetään rakennuksen piirustukset, tekniset tiedot ja tarkastussuunnitelma. Rakentamisen voi aloittaa, kun rakennuslautakunta on kuitannut ilmoituksen ja ilmoittanut rakennusprosessin aloittamisen mahdollisista ehdoista. Lisätalon valmistuttua pidetään lopputarkastus. Kunnan rakennusjärjestyksessä voidaan antaa tarkempia määräyksiä muun muassa rakennuksen vähimmäisetäisyydestä rantaan ja tontin rajasta. Kyseinen aloite on myös johtanut kasvaviin markkinoihin erityisesti pientalojen myynnissä.

Pienen lisätalon rakennuslupamenettelyä keventämällä voitaisiin madaltaa rakentamaan ryhtymisen kynnystä ja sujuvoittaa rakennusprosessia. Lisätalo voisi myös tarjota uusia sosiaalisia mahdollisuuksia omakotitalon tai paritalon omistajille erilaisissa elämäntilanteissa. Pihapiirissä oleva pikkukyksiö voisi toimia esimerkiksi perheen lähitukea tarvitsevan ikäihmisen kotina tai itsenäistyvän nuoren ensiasuntona. Uudistus vähentäisi byrokratiaa, lisäisi ihmisten valinnanvapautta, virkistäisi talokauppaa ja toisi täten myös uusia työpaikkoja.

Arvoisa puhemies! Syksyllä 2014 jätin tästä samasta asiasta toimenpidealoitteen, ja olen pannut merkille, että hallituspuolueista sekä keskusta että kokoomus ovat myöskin maininneet tästä asiasta ja ongelmasta heidän normipurkutalkoissaan.

18.00 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Östmanille aloitteesta. Ja niin kuin totesitte, tämä on hyvin samansuuntainen kuin myös kokoomuksen maankäyttö- ja asuntopoliittisessa raportissa, joka julkaistiin viime viikolla.

Täydennysrakentaminen ja pienten asuntojen rakentaminen ovat sellaisia trendejä, joita kannattaa viedä eteenpäin. Ylipäättään trendit ja kulutuskäyttäytymisen muutokset kannattaa huomioida. Kaupungistuminen on semmoinen asia, joka vain tapahtuu. Sille on hyvin vaikea tehdä mitään, halusi tai ei. Ympäristötietoisuus lisääntyy, se on aivan selkeä, vahva trendi. Ja jos otetaan vaikka pääkaupunkiseutu tai Tampere, niin siellä nuorten osalta on ihan selvästi nähtävissä, että autoja ei hankita enää samaan malliin kuin menneinä vuosi-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

kymmeninä. Ei ole tarvetta välttämättä hankkia, koska esimerkiksi Helsingissä on hyvät joukkoliikenneyhteydet — samoin Tampereella, ja kun ratikka saadaan toimimaan, yhteydet paranevat entisestään.

Toinen asia rakentamisen normeihin liittyen on asuntojen koko. Esimerkiksi nykyiset määräykset sanovat, että minimipinta-alan pitää olla 20 neliömetriä — no, 20 neliömetriä on hyvin pieni, mutta jos esimerkiksi korkeutta on 4 metriä, niin siitä voidaan saada jo ihan toimiva opiskelija-asunto tai sellainen asunto, jossa yhden ihmisen on aivan mahdollista asua. Esimerkiksi Vantaan Martinlaaksossa on tällainen pilottikohde, jossa rakennetaan alle 20 neliömetrin asuntoja, mutta se vaatii toteutuakseen kaavamuutoksia ja poikkeusluvat. Kannattaa seurata tarkkaan, miten tämä hanke etenee ja minkälaisia kokemuksia siitä tulee ja voisiko siltä osin normeja ehkä keventää.

Pienten omakotitalojen osalta: Suomalaisista suuri osa haluaa edelleenkin asua omakotitalossa, mutta hinta on yksi semmoinen tekijä, joka on esteenä. Muunneltavuuden täytyy olla parempi kuin vanhoissa, koon ei tarvitse enää olla sellainen kuin aikaisemmin. Itse asiassa suuret neliöt eivät välttämättä ole enää mikään tavoiteltava statussymboli. Energian hyödyntäminen ja nimenomaan uusiutuvan energian hyödyntäminen on semmoinen asia, joka kannattaa huomioida, ja huomioidaankin joissakin kohteissa.

Omalla paikkakunnallani Valkeakoskella oli Asuntomessut 2009. Messut menivät hyvin, ja nyt sitä aluetta laajennetaan länteen päin siitä, ja siellä elokuussa aukeaa Talonäyttely. Talonäyttelyn teemoina ovat edullisuus, muunneltavuus ja uusiutuva energia. Alueelle rakennetaan 60—90 neliön pienehköjä omakotitaloja, ja tavoitteena on, että asunnot maksavat 150 000—200 000 euroa eli sängen ovat edullisia. Jos vertaa Tampereen tai pääkaupunkiseudun hintoihin, niin ne saattavat tarjota esimerkiksi eläköityville hyvän mahdollisuuden muuttaa asuntovarallisuuttaan käyttöpääomaksi.

Kunnilla on iso merkitys, ja kuntien kannattaa ja pitääkin pyrkiä esimerkiksi hiilineutraaliuteen — Hinku-hanke on hyvä hanke — ja erilaisia luovia tapoja ihmisten kannustamiseen kannattaa kuntien aktiivisesti kehittää ja tuoda esiin. Esimerkiksi tässä Valkeakosken esimerkissä kunta on sellaisen porkkanan asettanut, että omakotitontin ostaja näille pikkuomakotitaloille saa tontin hinnasta alennusta, mikäli talossa käytetään uusiutuvaa energiaa. Eli mieluummin mennään porkkanan kautta kuin kepin kautta. — Kiitos.

18.05 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Toivon tosiaan, kun täällä on muutama hallituspuolueen edustaja vielä paikalla, että he veisivät eteenpäin viestiä, että tämä olisi erittäin hyvä asia. Tämä olisi hyvä asia muun muassa silloin, jos asutaan omakotitalossa omakotitaloalueella. Nyt tulee ihan omakohtainen pikku tarina: Minulla oli omakotitalo, ja siinä oli autotalli, joka oli hirveän huonokuntoinen. Se haluttiin tehdä nätimmäksi sekä naapurin silmälle että omalle silmälle ja toimivammaksi, ja näin sitten tehtiinkin. Mutta mitä se vaati? Kaikilta naapureilta piti käydä kysymässä ensin lupa, voinko korjata tuon rötiskön tuosta ja tehdä siihen nätin harjakaton, ja sen jälkeen vielä hakea siihen rakennuslautakunnalta erikseen lupa. Kyllä tällaisista norminpurkua olisi hyvä tehdä. Se edesauttaisi kyllä viemään asioita sutjakkaammin eteenpäin ja vähentäisi turhaa paperinpyöritystä ja varsinkin tässä tilanteessa, missä meillä on taloustilanne aika huono kunnissa, vähentäisi myöskin ylimääräisiä kustannuksia. Se olisi erittäin hyvä asia.

Tosiaan tämä idea tuli edustaja Östmanilta, että voitaisiin tehdä jopa semmoinen pieni asuttava mökki siihen. Se olisi erittäin hyvä ensiasunnoksi nuorille taikka sitten sille perheen mumhalle, kun se olisi pieni huone, missä olisi mukavuudet, ja siinä olisi kuitenkin

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

apu lähellä — siinä saataisiin ikään kuin monta asiaa yhdellä iskulla. Minun mielestäni tämä on erittäin kannatettava asia. Toivon todella, että hallituspuolueet ottavat tästä asiasta nyt kopin, koska valta on teillä. Uskon, että täällä on sellaisia hallituspuolueiden edustajia, joilla on painoarvoa myöskin omassa ryhmässään viedä hallituksen kautta asioita eteenpäin. Mehän tarvitsemme tähän tietysti hallituksen tuen, että tämä menisi läpi.

18.06 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Tolppasen viesti on ihan hyvä viesti, ja palaan viime viikkoon, itse asiassa tähän viikkoon, jolloin käsitelimme maa- ja rakennuslakia. Siellä tehtiin joitakin norminpurkutekoja, ja aivan hyvä, että tehtiin. Kaikilta osin ne eivät menneet niin pitkälle kuin esimerkiksi hallitusohjelmassa oli toiveita, mutta se johtuu siitä, että esimerkiksi kaavoitus on hierarkkista ja muutokset siihen maa- ja rakennuslakiin vaativat hyvin pitkälle menevää valmistelua. Se hyvä uutinen on se, että maa- ja rakennuslain kokonaisuudistus on vireillä, sitä valmistellaan ympäristöministeriössä. Tällä vaalikaudella se ei tule eduskuntaan, siitä riittää ensi vaalikaudellekin. Se on iso laki, vaativa uudistus, mutta tähän suuntaan, mitä Tolppanen esitti, on syytä edetä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

5. Lakialoite laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Lakialoite LA 10/2017 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

18.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikkojen aikana liian moni ikäihminen on tullut kertomaan, etteivät rahat riitä ruokaan ja lääkkeisiin. Liian moni omainen on tullut kertomaan, ettei läheinen ikäihminen saa riittäviä palveluita, hoivaa ja huolenpitoa. Liian moni vanhusten kotihoidon työntekijä on tullut kertomaan, että työtä on liikaa, jotta pystyisi antamaan riittävästi aikaa ikäihmisille. Olen kuullut liikaa tarinoita, joiden viesti on se, että näin ei voi jatkua. Ikäihmisten aseman turvaamiseksi on tehtävä jotakin. Yhteiskunta ei voi vain toimettomana katsoa sivusta. Kuulemme jatkuvasti näitä erilaisia tarinoita, jotka herättävät keskustelua ikäihmisten asemasta yhteiskunnassamme. Paljon apua tarvitsevien ikäihmisten mahdollisuudet vaikuttaa jopa omiin asioihinsa ovat usein rajalliset. Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa tarvitaan riippumatonta tahoa, joka edistää ikäihmisten parempaa elämää ja oikeuksien toteutumista. Ikääntyvässä Suomessa myös muistisairaiden määrä kasvaa, ja heidän oikeuksiensa toteutumisen valvontaan on syytä panostaa nykyistä enemmän.

Useissa selvityksissä ja tutkimuksissa on tullut esiin myös ikäihmisiin kohdistuvaa epäasiallista kohtelua, jopa kaltoinkohtelua. Asian ovat nostaneet esille niin sosiaali- ja ter-

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

veysalaa valvova Valvira kuin ammattiliitotkin. Ikäihmisten äänen tulisi kuulua nykyistä enemmän myös yhteiskunnallisessa keskustelussa, esimerkiksi erilaisia palveluja suunniteltaessa. Tällä hetkellä moni ikäihminen kokee, ettei heidän elämäkokemustaan, tietojaan ja osaamistaan hyödynnetä yhteiskunnassa.

Ehdotan tässä lakialoitteessa säädettäväksi lakia vanhusasiavaltuutetusta ikäihmisen aseman ja oikeuksien vahvistamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Vanhusasiavaltuutettu toimisi yhteistyössä muiden viranomaisen, asiantuntijoiden ja muiden vanhusten asemaa ja oikeuksia edistävien toimijoiden, kuten järjestöjen, kanssa. Vanhusasiavaltuutettu tekisi esimerkiksi vanhusten asemaa ja yhteiskunnassa esiintyviä epäkohtia koskevia aloitteita. Muina vaikuttamiskeinoina valtuutettu käyttäisi suosituksia, ohjeita ja neuvoja. Vanhusasiavaltuutetun toimea voi verrata jo olemassa olevaan lapsiasiainvaltuutetun toimeen, josta meillä on erinomaisia kokemuksia.

Vanhusasiavaltuutettu olisi toimissaan riippumaton, ja hänellä olisi käytettävissään asiantuntijoita eri hallinnonaloilla. Valtuutetulla olisi oma toimisto. Vanhusasiavaltuutettu ja vanhusasiavaltuutetun toimisto toimisivat sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Vanhusasiavaltuutetun lisäksi toimistossa olisi tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa, jotta vanhusasiavaltuutettu pystyisi toimimaan aktiivisesti vanhusten parhaaksi. Valtuutetun tueksi perustettaisiin laaja-alainen, monenlaista asiantuntemusta edustava neuvottelukunta, jossa myös kansalaisjärjestöillä olisi vahva edustus.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteen on allekirjoittanut myös 25 muuta kansanedustajaa, ja kiitän heitä lämpimästi tuesta ikäihmisten hyväksi. Toivon laajaa tukea lakialoitteelleni vanhusasiavaltuutetusta myös hallituspuolueiden kansanedustajilta. Viime vaalikaudella Anu Vehviläinen ja 27 muuta keskustalaista kansanedustajaa esittivät lakialoitteessaan Suomeen vanhusasiavaltuutetun toimen perustamista, joten ainakin keskustassa asia on koettu hyvinkin tärkeäksi. Kyse on ihmisarvon kunnioittamisesta sekä oikeudesta hyvään elämään ja osallisuuteen kaikenikäisenä ja kaikenkuntoisena.

18.12 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Muistan hyvin tuon viime kauden ja silloisen kansanedustaja Vehviläisen aloitteen tästä vanhusasiamiehestä. Viime kaudella tapahtui todella paljon vanhusten palveluiden osalta, ja vuoden 2013 heinäkuu oli toivoa ja iloa täynnä. Suomessa astui silloin voimaan kauan kaivattu vanhuspalvelulaki. Viime hallituskaudella kaikki eduskuntapuolueet olivat tämän historiallisen lain takana, mutta nyt on ehkä paikallaan kysyä, onko enää niin.

Tällä hallituskaudella vanhuksia ja heidän omaisiaan on peloteltu hoitajamitoituksen heikennyksellä. Kotihoidossa sinnittelee yhä huonokuntoisempia vanhuksia, joiden luona hoitajat ehtivät vain pyörähtämään, eikä laitospaikkoja ole tarpeeksi niille, jotka ihan aistosti niitä laitospaikkoja tarvitsevat, pitkälle dementoituneille ikäihmisille. Olin eilen yhteydessä Suomen lähi- ja perushoitajaliittoon, ja saamani tiedon mukaan tilanne vanhuspalveluissa on muuttunut todella pahaksi: "Kotihoito on kaaoksessa ja työmäärä palvelutaloissa sietämätön." Samaa viestiä tulee myös vanhusten omaisilta, epätoivo on aivan valtavaa.

Sote-uudistuksen yhteydessä on puhuttu paljon palvelulupauksesta, joka kuulostaa hienolta. Mitä palvelulupaus oikein tarkoittaa, sitä kukaan ei hallituksessa ole avannut. Se tiedetään, että säästöjä pitäisi saada 3 miljardin edestä, ja sekin tiedetään, että sote-uudistuksessa tietojärjestelmien ajanmukaistaminen tulee maksamaan noin 2 miljardia. Kovin on

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

vaikea tämä rahayhtälö. Tästä palvelulupauksesta on liikkeellä sellainen arvio, että kyseessä on käytännössä heikennys, joka tulee entisestään vähentämään palveluja niiltä, jotka niitä kaikkein eniten tarvitsevat, kuten meidän ikääntyneiltä ihmisiltä. Eli palvelulupaus onkin ruma sana käärittyinä kauniiseen paperiin.

Arvoisa puhemies! Hallitus on siirtänyt puolivälitarkastelun tapahtuvaksi kuntavaalien jälkeen. Tämähän on se paikka, jossa hallitus arvioi esimerkiksi lisäsäästöjen tarpeen. Sosiaalihuoltolain mukaan vanhuksen palvelutarve pitää arvioida seitsemän päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus avun tarpeesta on tehty, ja kiireettömätkin palvelut on toteutettava kolmen kuukauden sisällä palvelupäätöksen tekemisestä. Kun edes tämä ei tällä hetkellä toteudu kaikkialla, lisäleikkaukset olisivat varsinainen naula arkkuun monelle ikääntyneelle ihmiselle.

Kun yhteiskuntaa pitää aina arvioida sen mukaan, miten se pitää huolta kaikkein heikoimmistaan, ei arvio ole tällä hetkellä kovin mairitteleva. Viime hallituskaudella olin erittäin avoin ajatukselle vanhusasiamiehestä ja totesin tämän silloin ministerinä ollessani kansanedustaja Vehviläiselle. Nyt olen kallistunut pitämään vanhusasiamiehen viran perustamista peräti tärkeänä ja välttämättömänä. Sote-uudistuksen ja hallituksen ajamien vanhuspalveluiden heikennysten takia iäkkäät tarvitsevat asiamiehen, joka seuraa lainsäädäntöä keskitetysti ja nostaa epäkohtia esille, toimii ikääntyneiden ihmisten äänitorvena. Hallitus kun ei opposition esittämiin huoliin ole ilmaissut halukkuuttaan puuttua, niin ehkä sitten tällainen virkataustainen ihminen saisi herätettyä siihen, mitä täällä Suomessa tällä hetkellä tapahtuu. Se ei ole inhimillistä, eikä se ole hyvinvointivaltion periaatteiden mukaista.

18.15 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! On hälyttävää, että Suomi-nimisessä pohjoismaisessa sivistysvaltiossa ja hyvinvointivaltiossa täytyy edes esittää vanhusasiavaltuutettua. Tällaisten asioitten pitäisi olla itsestäänselviä ilman asiamiestä, ilman valtuutettua, mutta koska näin ei ole, on ensiarvoisen tärkeää, että vanhusasiavaltuutettu saadaan. Ja hänellä pitäisi olla paitsi ne valtuudet, mistä edustaja Mäkisalo-Ropponen aikaisemmin sanoi, myöskin valtuudet keskustella maan hallituksen kanssa sellaisesta lainsäädännöstä, joka koskee ikääntyneitä väestöä ja vanhusväestöä. Silloin se ehkä saattaisi helpottaa jopa hallituksen työskentelyä, koska tarpeeksi ajoissa olisivat tulleet esille esimerkiksi nämä asumistukiasiat, mitä oli nytten esillä, lääkekorvaukset ja pieneläkkeet, jotka ovat niin pieniä, että niillä ei elä. Silloin ei tarvitsisi panna panoksia sellaiseen työhön eikä keksiä pyörää uudestaan niissä kohdissa, missä pyörä on jo keksitty ja missä nämä puutteet tiedetään ja tiedostetaan. Se olisi erittäin hyvä asia.

Tällä hetkellä henkilökunnan puute esimerkiksi kotipalvelussa on huutava, ja kukaan ei siihen tunnu puuttuvan. Poikani oli töissä catering-firmassa, jossa vietiin vanhuksille ruokaa. Hän sanoi, että yhdessä paikassa istui mies oven vieressä, ja kun hän avasi sen oven avaimellaan, niin se mies sanoi, että anna tänne se ruoka, otti sen ruoan ja sen jälkeen sanoi, että luitko, mitä Pohjalaisessa oli tänään siitä ja siitä asiasta. Hän halusi käyttää sen kolmeminuuttisen siihen, että hän saa puhua elävän ihmisen kanssa. Hän oli sitä mieltä, että hän pystyy kantamaan itse ruokansa keittiöön, niin kuin pystyikin — pystyi rollaattorin kanssa viemään sen sinne, ei siinä ollut sen kummempaa — mutta täytyyhän siellä olla inhimillisyyttä.

Toinen asia, mikä on erittäin hälyttävä tällä hetkellä: Kun ollaan laitoshoidossa, niin on paikkoja, joissa on määritelty vanhukselle kolme vaippaa vuorokauden ajaksi. Vaikka

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

omaiset veisivät sinne vaippapaketteja kaksin kappalein per päivä, niin niitä ei käytetä, koska ei ole aikaa siihen, mitoitettu työaika ei riitä siihen. Se tarkoittaa silloin sitä, että vanhus on niissä kolmessa vaipassa — aina sen vähän yli 7 tuntia yhdessä vaipassa — per vuorokausi. Se on kohtuutonta.

Tällaisessa Suomessa ei kukaan halua tulla vanhaksi, en ainakaan minä. Minä en halua vanhentua tuollaiseen elämään. Se ei ole ihmisarvoista elämää. Se on elämää, jossa jo koetellaan ihmisoikeuksien rajoja. Kyllä meillä täytyy olla sen verran suurta sydäntä ja meillä täytyy olla sen verran hyvää tahtoa, että me autamme äitejämme, isiämme, naapurin mummaa, naapurin paappaa siinä vaiheessa, kun he tulevat siihen vaiheeseen, etteivät enää itse kykene, eivät jaksa tai — sitten, jos ollaan ihan siellä loppuvaiheessa — eivät todellakaan pysty olemaan muuta kuin sängyssä, ja toisen täytyy silloin huolehtia. Hälyttävää on myös se, että olemme lukeneet uutisia, joiden mukaan vanhuksia on pidetty jopa kellarissa, sängyssä toki ja peitto päällä. Kun ei ole omaisia, jotka käyvät katsomassa tilanteen välillä, niin sitten otetaan vanhus ikään kuin esineenä — esineellistetään — ja tehdään sen mukaan töitä. Se ei ole oikein.

Meidän on pystyttävä pitämään huolta, ja siinä vanhusasiavaltuutettu pystyisi auttamaan erittäin paljon, niin että hän kiinnittäisi huomiota jo siihen vaiheeseen, kun eläkeikä tulee, siihen että vanhuksilla on hyvä eläke aika — se aika, kun saadaan olla vapaalla — että on erilaisia toimintoja, on aktiviteetteja, mitä voidaan tehdä kunnassa ja jotka eivät välttämättä ole edes kalliita, ja että sen lisäksi, kun tulee se vaihe, että mennään sille viimeiselle levolle ja ollaan aika lähellä viimeistä matkaa, jolloin sanotaan illalla kädet ristissä "Levolle lasken, Luojaani", se voitaisiin sanoa arvokkaasti ja se loppu olisi arvokas. Siihen me tarvitsemme vanhusasiavaltuutettua.

18.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on kaksi erityistä eettistä ja inhimillistä huolenaihetta tällä hetkellä ikäihmisten hoidossa ja kohtelussa — siis ainakin kaksi.

Ensinnäkin tämä kotihoidon tilanne, mihin edustaja Tolppanenkin viittasi, on monessa kunnassa tällä hetkellä katastrofaalinen. Iltavuorossa työntekijällä voi olla 30 käyntipaikkaa. Aamuvuorossa voi täysin autettavan asiakkaan luona työntekijä käydä ensimmäisen kerran 11:n aikaan aamulla, kun edellisenä iltana työntekijä on käynyt noin kello 19. Näin ollen tämä täysin autettava ihminen on kello 19:stä kello 11:een seuraavana aamuna ihan yksikseen ilman ruokaa, ilman vessassakäyntiä ynnä muuta tällaista. Tämä on todella epäinhimillistä elämää ikääntyneelle ihmiselle. Mutta sitten kotihoidossa on myös työntekijöiden kannalta epäinhimillistä työelämää, sillä työntekijät kertovat syövänsä eväät rapukäytävässä tai autolla ajaessaan paikasta toiseen. Ei ole mahdollisuutta pitää minkäänlaisia ruokataukoja, ei edes vessataukoja kunnolla.

Sitten se toinen huolenaihe on ikäihmisten kaltoinkohtelu. Nyt kahden vuoden sisällä on ilmestynyt useampikin tutkimus, jopa väitöskirjatutkimus, joissa todetaan, että kaltoinkohtelu on tänä päivänä todellinen ongelma, ja myös Valvira on kiinnittänyt tähän samaan asiaan huomiota. Kaltoinkohtelua on fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kemiallista. Esimerkiksi rauhoittavien lääkkeiden turha käyttö on muistisairaiden hoidossa edelleenkin erittäin yleistä, ja sellainen kemiallinen rauhoittaminen on aina hoitovirhe, voidaan sanoa. Syitä tähän epäasialliseen käyttäytymiseen tai kaltoinkohteluun on monia, mikään yksittäinen tekijä ei selitä tätä asiaa. Taustalla on resurssien niukkuus, osaamisen puutteet, johtamisen ongelmat ja niin edelleen.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Mutta, arvoisa puhemies, [Puhemies koputtaa] näistä asioista ei saa vaieta. — Tulenko sinne, arvoisa puhemies?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja voisi, jos vielä jatkuu pitempään, tulla tänne korokkeelle.

No ei jatkuisi enää kovin pitkään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Voitte jatkaa siitä paikan päältä.

Kiitos, arvoisa puhemies. — Siis näistä asioista ei saa vaieta, ja vanhusasiavaltuutetun yksi tärkeä tehtävä olisi ylläpitää tätä arvokeskustelua. Toinen tehtävä olisi tuoda esille hyviä käytäntöjä, mitä myöskin on täällä meillä Suomenmaassa vaikka kuinka paljon. Mutta hänen tehtävänsä olisi erityisesti ikäihmisten oman äänen kuuluviin saaminen.

18.23 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Meillä demareilla on sellainen tapa, että jos me oppositiossa jotain vaadimme, niin sitten kun pääsemme hallitusvastuuseen, me pyrimme aina toteuttamaan ne meidän vaatimuksemme, kun se valta on meidän käsissämme. Tässä kannustaisin nyt kovasti niitä kaikkia keskustalaisia kansanedustajia, jotka edelleen täällä eduskunnassa istuvat kansan luottamuksen saaneina, että he voisivat nyt myöskin siten omassa puolueessaan ja hallituksessa eteenpäin tätä vanhusasiamiehen viran perustamista. Tämä viran perustaminen ei tietenkään poista kaikkia niitä ongelmia, joita vanhusien palveluissa on, mutta se auttaa sitten siinä, että vanhuksille saadaan ääni, jota toivottavasti auktoriteettina kuunnellaan.

Vetoaisinkin hallitukseen, että kun tässä on tämän hallituskauden aikana näitä säästöjä pyritty hakemaan myöskin sieltä vanhuspalveluiden puolelta, niin hallitus ymmärtäisi, että tämä on täysin väärä paikka säästää, ja peruisi nämä jo päätetyt säästöt ja mahdolliset muut, joita on siellä mietinnässä, koska meidän ikäihmisemme ansaitsevat hyvän, turvallisen eläköpuolen elämän ja etenkin silloin, kun eivät enää omat voimat riitä, on yhteiskunnan velvollisuus olla tukena ja apuna. Tämä on sosiaalidemokraattista ajattelua, tämä on myöskin alkiolaista ajattelua, niin että siinä mielessä meillä varmasti tässä on paljon yhteistä työsarjaa, ja uskon, että yhteistyössä me pystyisimme tämän asian hoitamaan kuntoon.

18.25 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Viime vuosina on puhuttu paljon siitä, että vanhukset kotiin. Sitä on yritetty kovasti tehdä, mutta se ei ole kyllä sitä oikeaa ajattelua. Nimittäin siinä vaiheessa, kun vanhus on jo vuodeosastolla, ei häntä voida kotiuttaa, vaikka se säästäisi miten paljon. Tässä on tietysti kyse kunnan päätöksistä, mutta olisi erittäin hyvä, että päästäisiin yhdessä sellaiseen, että kun ihminen ikääntyy ja on kotona, niin se elämä siellä kotona olisi hyvää. Jotta hän pystyisi elämään kotona mahdollisimman pitkään, olisi erittäin hyvä asia — nyt kun puhutaan sote-uudistuksesta, puhutaan vouchereista — että tulisi voucherit myöskin siihen — jokaisessa kunnassa näin ei nyt ole — että vanhus saa sen ensimmäisen avun sinne kotiin, ja se on siivousapu. Se on sitä, mitä hän ei jaksa tehdä. Sitten tulevat kaupassakäymiset, sitten tulevat lääkärisäkäymiset, sitten tulevat lääkkeitten dosettiinlaittamiset ja muut tällaiset asiat, mutta mennään pikkuhiljaa eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 28/2017 vp

Se, mihin nyt uudessa uudistuksessa pitäisi kiinnittää vanhusten osalta erittäin paljon huomiota, on se, että meillä olisi vanhusten palveluasuntoja, sellaisia palveluasuntoja, jotka ovat kodinomaisia, joissa voi olla kuitenkin vähän praatiseuraa, jos jaksaa olla pystyssä, ja voi käydä vaikka jonkun kanssa välillä kävelemässä ja sitten tulla takaisin. Meillä on hyviä tällaisia paikkoja olemassa. Ne ovat tällä hetkellä oikeastaan kaikki kyllä yksityisiä, mutta joka tapauksessa näitä on, mutta niitä on ehdottomasti liian vähän. Ja sitten se, että kun tulee se vaihe, että pitää siirtyä eteenpäin, silloin mennään vanhainkotiin — niitä ei ehkä nyt tällä hetkellä ole, vaan ne ovat vuodeosastoja — ja sen jälkeen pitää huoli siitä, että siellä on tarpeeksi henkilökuntaa huolehtimassa ihmisistä ja että siellä on tarpeeksi henkilökuntaa, että henkilökunta ei uuvu. Uupunut työntekijä ei jaksaa olla empaattinen, uupunut työntekijä ei jaksaa antaa sympatiaa. Tarvitaan tarpeellinen määrä henkilökuntaa siihen työhön.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 24.3.2017 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 18.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen